

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL SUDA

PREDMET HOTI protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 63311/14)

PRESUDA

STRASBOURG

26. travnja 2018.

*Ova će presuda postati pravomoćna sukladno članku 44. stavku 2. Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Hoti protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel Suda), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Linós-Alexandre Sicilianos, *Predsjednik*,

Aleš Pejchal,

Krzysztof Wojtyczek,

Ksenija Turković,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo,

Tim Eicke, *suci*,

i Abel Campos, *tajnik Odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 3. travnja 2018.

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 63311/14) protiv Republike Hrvatske koji je g. Bedri Hoti („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 15. rujna 2014. godine.

2. Podnositelja zahtjeva zastupala je gđa N. Owens, odvjetnica iz Zagreba. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da nije imao učinkovitu mogućnost regulirati svoj status boravka u Hrvatskoj, te da je u tom pogledu diskriminiran. Pozvao se na članak 8. Konvencije, gledan zasebno i u vezi s člankom 14., te na članak 1. Protokola br. 12.

4. Dana 9. veljače 2015. Vlada je obaviještena o zahtjevu. Osim toga, komentari trećih strana primljeni su od Ureda Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (članak 36. stavak 2. Konvencije i članak 44. stavak 3. Poslovnika Suda).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1962. godine i živi u Novskoj. Albanskog je podrijetla.

A. Pozadina predmeta

6. Roditelji podnositelja zahtjeva napustili su Albaniju 1960. godine kao političke izbjeglice i nastanili se na Kosovu,¹ koje je u mjerodavno vrijeme bilo autonomna pokrajina Srbije. Dobili su status izbjeglica u bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji („SFRJ“). SFRJ je bila federativna država sastavljena od šest republika: Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Srbija (s dvije autonomne pokrajine, Vojvodina i Kosovo), Slovenija, Crna Gora i Makedonija.

7. Podnositelj zahtjeva rođen je na Kosovu nedavno nakon dolaska njegovih roditelja u SFRJ. Podnositelj zahtjeva došao je iz Kosova u Hrvatsku 1979. godine u dobi od sedamnaest godina. Nastanio se u Novskoj, u kojoj živi sve otada.

8. Podnositelj zahtjeva nema obitelji u Hrvatskoj. Njegovi su roditelji umrli na Kosovu nakon njegova preseljenja u Hrvatsku. Neko je vrijeme podnositelj zahtjeva održavao vezu sa svojim dvjema sestrama, koje su živjele u Njemačkoj i Belgiji (vidjeti stavke 21., 29. i 35. u nastavku). Podnositelj je 2014. godine izjavio domaćim tijelima da je njegov jedini bliski srodnik njegova sestra u Belgiji, s kojom je izgubio kontakt (vidjeti stavak 48. u nastavku).

9. Podnositelj je 1987. godine podnio zahtjev za odobrenje stalnog boravka nadležnoj policijskoj postaji u Novskoj.

10. PolICIJA iz Novske ga je uputila da treba regulirati svoj status na Kosovu, gdje je bio službeno prijavljen. Međutim, kako je podnositelj zahtjeva odbio to učiniti, dobio je dozvolu za privremeni boravak u Novskoj na razdoblje od 4. siječnja do 30. lipnja 1988. godine, do donošenja odluke o njegovom zahtjevu za dozvolu za stalni boravak.

11. U mjerodavno vrijeme, podnositelj zahtjeva posjedovao je potvrdu koju su 1988. godine izdale vlasti SFRJ-a na Kosovu, u kojoj stoji da je albanski državljanin sa statusom stranca koji ima dozvolu za privremeni boravak u SFRJ. U potvrdi je također stajalo da su roditelji podnositelja zahtjeva bili državljani Albanije koji žive u SFRJ kao izbjeglice.

12. Dana 2. veljače 1989. Ministarstvo unutarnjih poslova tadašnje Socijalističke Republike Hrvatske obavijestilo je policiju iz Novske da je zahtjev podnositelja zahtjeva za odobrenje stalnog boravka u SFRJ bio odbijen u skladu s vladinom politikom sukladno kojoj se albanske izbjeglice trebaju uputiti da podnesu zahtjev za državljanstvo SFRJ.

13. Dana 22. veljače 1989. godine podnositelj zahtjeva razgovarao je s policijom iz Novske u vezi s uputama Ministarstva unutarnjih poslova. Objasnio je da su mu nadležna tijela na Kosovu dala dozvolu za privremeni boravak koja je vrijedila do srpnja 1989. godine. Također je izjavio kako je

1. Sva upućivanja na Kosovo, bilo na teritorij, institucije ili stanovništvo, u ovom se tekstu moraju shvatiti u potpunosti u skladu s Rezolucijom 1244 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda i ne dovodeći u pitanje status Kosova.

pokušao otputovati u Njemačku, ali nije imao valjanu vizu i stoga mu je bio odbijen ulazak. U to je vrijeme čekao vizu za Belgiju. Podnositelj zahtjeva nadalje je objasnio kako se nadao da će dobiti dozvolu za stalni boravak, ali da nije zainteresiran za stjecanje državljanstva SFRJ jer mu to ne bi pružilo nikakvu sigurnost. Smatrao je da bi stjecanjem državljanstva SFRJ trebao dobiti stan ili kuću u privatnom vlasništvu kao što je bio slučaj s njegovim ocem kada je došao iz Albanije kao izbjeglica. Međutim, budući da ne bio dobio nikakvu imovinu, odbio je podnijeti zahtjev za državljanstvo SFRJ.

14. Dana 23. veljače 1989. godine policija iz Novske izvijestila je Ministarstvu unutarnjih poslova da je podnositelj zahtjeva odbio državljanstvo SFRJ. U izvješću je nadalje objašnjeno da je podnositelj zahtjeva bio zaposlen u garaži privatnog poduzetnika M.R. i da je nekoliko puta kontaktirao policiju iz Novske, inzistirajući na tome da mu se odobri stalni boravak. U izvješću je također bilo navedeno da je prema dostupnim informacijama podnositelj zahtjeva dobio dozvolu za privremeni boravak od vlasti na Kosovu do srpnja 1989. godine.

15. Daljnje izvješće policije iz Novske Ministarstvu unutarnjih poslova od 26. veljače 1990. godine navodilo je da podnositelj zahtjeva još uvijek živi u Novskoj i radi u restoranu. Kako je njegova dozvola za privremeni boravak koju su izdale vlasti na Kosovu istekla, bio je upućen na reguliranje statusa. To izvješće sadrži i rukom pisanu bilješku od 12. lipnja 1990. godine prema kojoj je podnositelj zahtjeva došao u policijsku postaju i predao osobnu iskaznicu za stranca sa privremenim boravkom u SFRJ, koju su izdala relevantna tijela na Kosovu i koja je bila važeća do 5. studenoga 1991. godine.

16. Sabor Republike Hrvatske je 25. lipnja 1991. godine proglasio Hrvatsku neovisnom o SFRJ, a 8. listopada 1991. godine prekinute su sve veze između Hrvatske i SFRJ.

17. U međuvremenu je izbio rat u Hrvatskoj i podnositelj zahtjeva bio je pozvan u obveznu civilnu službu kod lokalnih tijela. Dana 22. ožujka 1992. godine policija iz Novske izdala je podnositelju zahtjeva dozvolu da se slobodno kreće u regiji Novska-Kutina kako bi obavio svoju obveznu civilnu službu. Dozvola je bila važeća do 31. prosinca 1992. godine.

D. Podnositeljev zahtjev za hrvatsko državljanstvo

18. Dana 9. lipnja 1992. godine podnositelj zahtjeva podnio je zahtjev za hrvatsko državljanstvo policiji iz Novske. Tvrdio je da od 1980-ih živi na svojoj sadašnjoj adresi u Novskoj i da je bio izbjeglica iz Albanije. Također je objasnio da radi u garaži privatnog poduzetnika, Z.A.

19. Dana 20. srpnja 1992. godine policija iz Novske uputila je zahtjev podnositelja zahtjeva Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Ministarstvo) s prijedlogom da mu isti uvaži.

20. Ministarstvo je 2. studenoga 1992. godine uputilo policiju iz Novskoj da nije dostavila izvješće o osobnim okolnostima podnositelja zahtjeva i informacije o njegovu boravku u Hrvatskoj.

21. U vezi s gore navedenim zahtjevom, podnositelj zahtjeva je 16. prosinca 1992. godine razgovarao s policijom iz Novske. Podnositelj zahtjeva je u svojem razgovoru objasnio da je imao albansko državljanstvo, budući da je bio izbjeglica iz te zemlje. Dalje je objasnio da je došao u Novsku 1979. godine u kojoj je 1984. godine prvi puta radio kao konobar. Od 1986. do 1989. godine radio je kao auto-mehaničar za privatnog poduzetnika M.R., a od 1989. godine za Z.A. Tijekom rata radio je kao auto-mehaničar za policiju i vojsku. Nije bio oženjen i nije imao djecu. Imao je sestru koja živi u Njemačkoj i drugu koja živi u Belgiji. Imao je brata koji živi na Kosovu i drugog brata koji živi na nepoznatom mjestu u Albaniji. Njegovi su roditelji živjeli na Kosovu.

22. Dana 18. prosinca 1992. godine policija iz Novske izvijestila je Ministarstvo o dobivenim informacijama, objasnivši da je podnositelj zahtjeva živio u Novskoj kao stranac od 1980. godine i da je imao albansko državljanstvo.

23. U svibnju 1993. godine nacionalna obavještajna agencija obavijestila je policiju iz Novske da postoji ništa što sprječavalo da podnositelj zahtjeva dobije hrvatsko državljanstvo.

24. Prema raspoloživim informacijama, spis koji se odnosi na podnositeljev zahtjev sadržavao je i rodni list koji su izdale vlasti SFRJ na Kosovu 23. prosinca 1987. godina prema kojem podnositelj zahtjeva nije imao ničije državljanstvo.

25. Ministarstvo je 14. lipnja 1993. godine dalo jamstvo da će podnositelj zahtjeva dobiti hrvatsko državljanstvo ako dobije otpust ili dostavi dokaz da se odrekao svojeg albanskog državljanstva u razdoblju od dvije godine. U svojem obrazloženju toga jamstva, Ministarstvo je objasnilo da je podnositelj zahtjeva ispunio sve potrebne uvjete za dobivanje jamstva i time hrvatskog državljanstva. Također se pozvalo na članak 8a. Zakona o državljanstvu Republike Hrvatske (vidjeti stavak 60. u nastavku).

26. Po isteku gore navedenog razdoblja od dvije godine, podnositelj zahtjeva je 16. veljače 1995. podnio novi zahtjev za hrvatsko državljanstvo policiji iz Novske. Objasnio je da bio državljanin Albanije i da živi u Hrvatskoj od 1979. godine. Tražio je hrvatsko državljanstvo kako bi dobio pravnu sigurnost svojeg položaja. Naglasio je kako je spreman odreći se svojeg sadašnjeg državljanstva i da se nema gdje vratiti na Kosovo. Također je objasnio da je radio kao auto-mehaničar.

27. U međuvremenu, podnositelj zahtjeva dobio je dozvolu za produženi boravak stranca (smatrao se albanskim državljaninom) od policije iz Novske na razdoblje od rujna 1993. do rujna 1994. godine, koji je prvi put produžen do rujna 1995. godine i potom do siječnja 1996. godine. Također je dobio

vozačku dozvolu 14. travnja 1994. godine, valjanu do 19. studenoga 2027. godine.

28. U veljači 1995. godine obavještajna je agencija obavijestila policiju iz Novske da ne postoji zabrana podnositelju zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva.

29. U izvješću o osobnim okolnostima podnositelja zahtjeva koje je 8. listopada 1995. godine sastavila policija iz Novske bilo je navedeno da je živio u Hrvatskoj od 1979. godine. Izvješće sadrži izjavu da je podnositelj zahtjeva imao albansku putovnicu izdanu na Kosovu (koje je tada bilo dio Srbije) i da je navodno nestao iz svojeg mjesta boravka za vrijeme rata u Hrvatskoj. U njemu se također navodilo da se podnositelj zahtjeva družio s osobama sličnih karakteristika koji su bili uključeni u trgovanje robe sa sivog tržišta i popravke automobila. Štoviše, u izvješću se tvrdilo da podnositelj zahtjeva nikada nije pokušao regulirati svoj status u Hrvatskoj. U izvješću se također navodilo da su roditelji podnositelja zahtjeva umrli i da je imao dvije sestre, koji su živjele u Njemačkoj i Belgiji.

30. Dana 28. ožujka 1995. godine policija iz Novske izvijestila je Ministarstvo da je podnositelj zahtjeva imao prijavljen boravak u Hrvatskoj od rujna 1993. godine (vidjeti stavak 27. gore).

31. Ministarstvo je 3. kolovoza 1995. odbilo zahtjev podnositelja zahtjeva za hrvatsko državljanstvo na temelju toga što nije imao prijavljen boravak u Hrvatskoj najmanje pet godina neprekidno kako je propisano člankom 8. stavkom 1. točkom 3. Zakona o državljanstvu Republike Hrvatske (vidjeti stavak 60. u nastavku).

32. Podnositelj zahtjeva osporio je gore navedenu odluku pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Tvrdio je da je od 1979. godine imao prijavljen boravak u Novskoj i da su njegove osobne okolnosti dobro poznate policiji. Također je naglasio da je bio zaposlen i da je posjedovao osobnu iskaznicu i vozačku dozvolu koju je izdala policija iz Novske.

33. Upravni sud Republike Hrvatske je 29. svibnja 1996. godine odbio upravnu tužbu podnositelja zahtjeva zbog toga što nije bilo dokaza da je imao prijavljen boravak u Hrvatskoj od 1979. godine. U stvari, prema izvješću policije iz Novske od 28. ožujka 1995. godine (vidjeti stavak 29. gore), imao je prijavljen boravak u Novskoj, kao stranac na produženom boravku, od 24. rujna 1993. godine. U tim je okolnostima Upravni sud Republike Hrvatske smatrao da nema dostupnih dokaza da je podnositelj zahtjeva imao prijavljen boravak u Novskoj najmanje pet godina neprekidno kako je propisano člankom 8. stavkom 1. točkom 3. Zakona o državljanstvu Republike Hrvatske.

D. Podnositeljev zahtjev za dozvolu trajnog nastanjenja

34. Podnositelj zahtjeva je 13. studenoga 2001. godine zatražio od Ministarstva da mu izda dozvolu trajnog nastanjenja. Tvrdio je da je bio

zaposlen i imao dovoljno sredstava za uzdržavanje i snažan interes da živi u Hrvatskoj. Podnositelj zahtjeva je zajedno sa svojim zahtjevom dostavio rodni list koji su izdala tijela SFRJ na Kosovu 23. prosinca 1987. godine (vidjeti stavak 24. gore). Također je dostavio radnu knjižicu iz koje je razvidno da je bio je zaposlen u razdoblju od 1. srpnja 1986. do 15. srpnja 1987., 1. kolovoza 1987. i 1. prosinca 1988., 1. siječnja 1989. i 31. prosinca 1989. godine u garaži M.R.

35. U izvješću o osobnim okolnostima podnositelja zahtjeva koje je policija iz Novske sastavila 24. travnja 2002. godine bilo je navedeno da je podnositelj zahtjeva bio državljanin Savezne Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora, u daljnjem tekstu: SRJ). Prema izvješću, podnositelj zahtjeva nastanio se u Novskoj 1979. godine i prvi puta radio u garaži Z.A. do 1984. godine; a zatim, između 1985. i 1990. godine, u garaži M.R. U izvješće je nadalje bilo navedeno da je podnositelj zahtjeva u to vrijeme bio nezaposlen i da su ga uzdržavale sestre iz Njemačke i Belgije. Živio je u Novskoj dvadeset i dvije godine i nikada nije napustio Hrvatsku. Jedini dokument koji je posjedovao bila je vozačka dozvola. Do tog je trenutka bio kazнено gonjen samo zbog prekršaja vezanog za status stranaca.

36. Ministarstvo je 29. travnja 2002. godine uputilo policiju iz Novske da bi se podnositelja zahtjeva također trebalo ispitati u vezi s njegovim zahtjevom.

37. Podnositelja zahtjeva je 10. lipnja 2002. godine ispitala policija iz Novske. Objasnio je da je, nakon što je dobio jamstvo da ispunjava uvjete za dobivanje hrvatskog državljanstva (vidjeti stavak 25. gore), nekoliko puta kontaktirao albansko veleposlanstvo. Međutim, veleposlanstvo je najprije kasnilo s odgovorom, a zatim je odbilo njegov zahtjev. Stoga nije mogao dobiti potvrdu o odricanju albanskog državljanstva u relevantnom razdoblju od dvije godine. Podnositelj zahtjeva je dalje objasnio kako je njegov drugi zahtjev za hrvatsko državljanstvo odbijen jer nije imao prijavljen boravak u Hrvatskoj najmanje pet godina neprekidno (vidjeti stavke 26.-33. gore).

38. Podnositelj zahtjeva je u svojem razgovoru izjavio da nije imao putnu ispravu niti jedne zemlje. Do sada se uvijek pozivao na svoje albansko državljanstvo, no kad god je pokušao dobiti albanske putne isprave, to mu je odbijeno usmenim putem. Isto vrijedi i za pokušaj dobivanja putnih isprava od SRJ. Podnositelj zahtjeva je nadalje objasnio da nema obitelj i da nije oženjen. Želio je ostati u Novskoj jer je tamo poznao mnogo ljudi i mogao bi zarađivati za život.

39. Ministarstvo je 3. srpnja 2003. godine odbilo podnositeljev zahtjev zbog toga što nije ispunio potrebne zakonske uvjete iz članka 29. stavka 1. Zakona o kretanju i boravku stranaca (vidjeti stavak 61. u nastavku). Posebice, on nije bio u braku s hrvatskom državljanicom ili sa strankinjom kojoj je odobreno trajno nastanjenje u Republici Hrvatskoj i nije bio tri godine neprekidno u radnom odnosu u Republici Hrvatskoj. Ministarstvo je također smatralo da Hrvatska nije bila osobito zainteresirana da mu izda dozvolu za

boravak na temelju članka 29. stavka 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca. Ministarstvo je smatralo da je podnositelj zahtjeva državljanin Srbije i Crne Gore.

40. Podnositelj zahtjeva osporio je tu odluku pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Tvrdio je da je zbog činjenica da je prethodno bio državljanin Srbije i Crne Gore i da je prebivao u Hrvatskoj od 1979. godine ispunjavao uvjete za dobivanje dozvole za stalni boravak u Hrvatskoj. Podnositelj zahtjeva također je tvrdio kako mu je bilo teško pronaći formalno zaposlenje jer nije imao dozvolu za stalni boravak u Hrvatskoj.

41. Upravni sud Republike Hrvatske je 17. kolovoza 2006. godine odbio upravnu tužbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu. Upravni sud Republike Hrvatske smatrao je da je Ministarstvo ispravno utvrdilo da podnositelj zahtjeva nije ispunio zakonske uvjete iz članka 29. stavka 1. Zakona o kretanju i boravku stranaca, budući da u njegovoj radnoj knjižici nije bilo vidljivo da je neprekidno radio u razdoblju od tri godine. Štoviše, Upravni sud Republike Hrvatske smatrao je da ništa u okolnostima predmeta nije ukazivalo na to da bi podnositelju zahtjeva trebao biti odobren stalni boravak na temelju članka 29. stavka 2. tog Zakona.

42. Podnositelj zahtjeva je zatim podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske, osporavajući odluke nižih tijela. Tvrdio je da je od 1979. godine kontinuirano živio u Hrvatskoj i da je radio. Tvrdio je da mu bi se trebao odobriti stalni boravak.

43. U međuvremenu je podnositelj zahtjeva dobio bilješku od M.R., za koga je radio, koja potvrđuje da je bio zaposlen M.R. u razdoblju od 1986. do 1989. godine i da je bio vrijedan i odgovoran zaposlenik. M.R. je također obećao ponovno zaposliti podnositelja zahtjeva i osigurati mu smještaj ako mu se odobri stalni boravak.

44. Dana 1. listopada 2008. Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu potvrdivši obrazloženje Upravnog suda Republike Hrvatske.

D. Boravak podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga

45. U razdoblju od 26. srpnja 2011. do 27. kolovoza 2013. godine policija je tri puta privremeno produljila boravak podnositelju zahtjeva na razdoblje od jedne godine, pozivajući se na humanitarne razloge temeljem Zakona o strancima (vidjeti stavak 62. u nastavku). U relevantnim se odlukama podnositelj zahtjeva smatrao državljaninom Kosova.

46. Prilikom produljenja dozvole za privremeni boravak iz humanitarnih razloga od 27. kolovoza 2013. godine na još jednu godinu temeljem članka 65. stavka 1. točke 5. Zakona o strancima, od podnositelja zahtjeva je zatraženo da dostavi važeću putnu ispravu kako je propisano člankom 52. stavkom 4. Zakona o strancima (vidjeti stavak 62. u nastavku).

47. Podnositelj zahtjeva je 10. lipnja 2014. godine ponovno zatražio produljenje svoje dozvole za privremeni boravak. Tvrdio je kako nema putnu ispravu s Kosova jer nije bio tamo i nije imao nikakvog interesa ići tamo. Objasnio je da samo želi regulirati svoj status u Hrvatskoj.

48. U vezi s njegovim zahtjevom za produljenje njegove dozvole za privremeni boravak, podnositelja zahtjeva je u srpnju 2014. godine ispitala policija iz Novske. U bilješki o njegovom razgovoru bilo je navedeno je da je podnositelj zahtjeva bio državljanin Kosova i da je znao albanski jezik. Također je bilo navedeno da je podnositelja zahtjeva zaposlio M.R. u razdoblju od 1981. do 1991. godine i da je tijekom rata u Hrvatskoj radio za Z.A. na popravcima vojnih i policijskih vozila do 1993. godine. Od tada je bio nezaposlen, ali je zarađivao novcem pomažući na poljoprivrednim gospodarstvima na području Novske. Njegovi su roditelji umrli, a jedini bliski srodnik kojeg je imao bila je njegova sestra koja je živjela u Belgiji, s kojim je izgubio kontakt. U bilješki je nadalje objašnjeno da su susjedi podnositelja zahtjeva bili ispitani i da su potvrdili da je bio dobra i vrijedna osoba. U bilješki je također bilo navedeno da je podnositelj zahtjeva počinio nekoliko prekršaja za koje je bio kažnjen te da je protiv njega podnesena kaznena prijava u vezi s prometnom nesrećom u kojoj je sudjelovao.

49. Ministarstvo je 30. srpnja 2014. godine uputilo policiju iz Novske kako nema osnove za produljenje boravka podnositelja zahtjeva jer nije dostavio valjanu putnu ispravu.

50. Policija iz Novske pozvala je podnositelja zahtjeva na razgovor 28. kolovoza 2014. godine u kojem je obaviješten o uputama Ministarstva. Podnositelj zahtjeva objasnio je da je došao je u Hrvatsku 1979. godine i a nije imao nikakve veze s Kosovom. Imao je status izbjeglice iz Albanije sve dok nije navršio osamnaest godina, budući da je taj status bio odobren njegovim roditeljima. Naglasio je da je cijeli svoj život živio u Novskoj. Također je obećao kontaktirati veleposlanstvo Kosova kako bi dobio putnu ispravu i zatražio od policije iz Novske da ne odbije njegov zahtjev.

51. Policija iz Novske je 16. rujna 2014. godine odbila podnositeljev zahtjev za produljenje njegova privremenog boravka iz humanitarnih razloga. Smatrala je da podnositelj zahtjeva nije ispunjavao uvjete za odobrenje daljnjeg privremenog boravka jer nije dostavio valjanu putnu ispravu, a Ministarstvo nije dalo svoju suglasnost za produljenje njegove boravišne dozvole.

52. Dana 7. listopada 2014. podnositelj zahtjeva osporio je odluku policije iz Novske pred Ministarstvom, pozivajući se na članke 8. i 14. Konvencije i članak 1. Protokola br. 12. Tvrdio je da je imao državljanstvo SFRJ, koje je izgubio u nejasnim okolnostima nakon raspada te zemlje. Kako je došao s Kosova u Hrvatsku, bilo je moguće da su ga hrvatske vlasti smatrale državljaninom Kosova, ali u stvarnosti nije imao državljanstvo tog državnog područja. Podnositelj zahtjeva također je tvrdio da nije bio klasičan stranac, nego osoba koja se u vrlo specifičnim okolnostima raspada SFRJ našla u

situaciji u kojoj više nije bila u mogućnosti dobiti valjanu putnu ispravu. Također je tvrdio da je bio izbrisan iz registra boravišta i prebivališta u Hrvatskoj bez da je ikada obaviješten o tome. Stoga nije mogao regulirati svoj status boravka u Hrvatskoj, a time niti pronaći posao, slobodno se kretati bez valjanih dokumenata ili putovati, što nije bilo ni zakonito niti razmjerno miješanje u njegova prava iz članka 8. Štoviše, podnositelj zahtjeva tvrdio je da je postojala rupa u mjerodavnom domaćem zakonu jer status pojedinaca koji su se našli u njegovoj situaciji nakon raspada SFRJ nije bila regulirana. Prema tome, stroga formalna primjena Zakona o strancima ne bi mogla dovesti do rješenja u njegovu predmetu.

53. Ministarstvo je 30. siječnja 2015. godine odbio žalbu podnositelja zahtjeva. Pozivalo se na prijašnje pokušaje podnositelja zahtjeva da regulira svoj status u Hrvatskoj, koji su svi bili neuspješni. Prema mišljenju Ministarstva, to je pokazivalo da nije bio izbrisan iz relevantnih registara bez da je obaviješten o tome. Ministarstvo je nadalje naglasilo da je podnositelj zahtjeva nekoliko puta bio pozvan da dostavi valjanu putnu ispravu, te je obećao da će kontaktirati veleposlanstvo Kosova u vezi s tim, ali to nije učinio. U skladu s tim, prema mišljenju Ministarstva, njegovi argumenti da nije bio tipičan stranac i da su relevantna tijela formalistički primijenila relevantni zakon bili su pogrešno postavljeni. Štoviše, postojala je mogućnost da dobije privremenu putnu ispravu kako bi oputovao u svoju zemlju podrijetla da ishodi valjanu putnu ispravu.

54. Podnositelj zahtjeva je 25. veljače 2015. godine osporio odluku Ministarstva pred Upravnim sudom u Zagrebu. Tvrdio je da je bio državljanin SFRJ i da je imao prijavljen boravak u Novskoj od kada je stigao tamo 1979. godine, koje je kasnije izbrisano. Također se pozivao na svoj dostupni rodni list koji pokazuje da nije imao ničije državljanstvo (vidjeti stavak 58. u nastavku). Također je ponovio svoje prigovore o neopravdanom kršenju njegovih prava iz članka 8. odlukom upravnih tijela i kršenju članka 14. Konvencije i članka 1. Protokola br. 12. Upravni sud u Zagrebu je 21. travnja 2017. godine odbio upravnu tužbu podnositelja zahtjeva, potvrdivši obrazloženje odluke Ministarstva. Podnositelj zahtjeva osporio je te zaključke pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske i postupak je još u tijeku.

55. U međuvremenu, 4. rujna 2015. godine, policija iz Novske odobrila je status privremenog boravka podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga na još godinu dana pozivajući ga da dostavi valjanu putnu ispravu. Policija iz Novske smatrala je da je podnositelj zahtjeva bio državljanin Kosova čiji su roditelji došli iz Albanije na Kosovo i da su imali status izbjeglica u SFRJ. Također je naglasila da je Ministarstvo dala suglasnost za produljenje privremenog boravka podnositelja zahtjeva bez obzira na činjenicu da nije dostavio valjanu putnu ispravu.

56. Policija iz Novske je 4. listopada 2016. godine produljila status boravka podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga za još godinu dana. Pozvala se na iste razloge koji su gore citirani.

E. Ostale mjerodavne činjenice

57. Prema rukom napisanoj izjavi podnositelja zahtjeva njegovom zastupniku od 7. srpnja 2015. godine, on nikada nije imao albansko državljanstvo. Objasnio je da je kontaktirao albansko veleposlanstvo nakon što je dobio uvjerenje da ispunjava uvjete za hrvatsko državljanstvo, ali je dobio odgovor da nije bio državljanin te države (vidjeti stavke 25. i 37. gore). Podnositelj zahtjeva nadalje je naglasio kako su prilikom njegovih kontakata s policijom u vezi s reguliranjem njegova statusa boravka policijski službenici uvijek navodili da je bio albanski državljanin. Također je objasnio da je rođen na Kosovu i da su njegovi roditelji imali državljanstvo SFRJ. Došao je u Hrvatsku 1979. godine. Samo je htio regulirati svoj status u Hrvatskoj.

58. Prema rodnom listu koji su izdala tijela s Kosova 10. lipnja 2009. godine, roditelji podnositelja zahtjeva imali su kosovsko državljanstvo, ali podnositelj zahtjeva nije imao to državljanstvo.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav Republike Hrvatske

59. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010 i 5/2014) glase kako slijedi:

Članak 33.

„Strani državljanin i osobe bez državljanstva mogu dobiti utočište u Republici Hrvatskoj, osim ako su progonjeni za nepolitičke zločine i djelatnosti oprečne temeljnim načelima međunarodnog prava.

Stranac koji se zakonito nalazi na teritoriju Republike Hrvatske ne može biti protjeran ni izručen drugoj državi, osim kad se mora izvršiti odluka donesena u skladu s međunarodnim ugovorom i [domaćim] zakonom.

Članak 35.

„Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog ... života ...“

B. Zakon o hrvatskom državljanstvu

60. Mjerodavne odredbe Zakona o hrvatskom državljanstvu („Narodne novine“, br. 53/1991 i 28/1992) koji se primjenjivao u mjerodavno vrijeme glase kako slijedi:

Članak 8.

„(1) Prirođenjem može steći hrvatsko državljanstvo stranac koji je podnio zahtjev [u tu svrhu] i ako udovoljava ovim pretpostavkama:

1. da je navršio 18 godina života te da mu nije oduzeta poslovna sposobnost;
2. da ima otpust iz stranog državljanstva ili da podnese dokaz da će otpust dobiti ako bude primljen u hrvatsko državljanstvo;
3. da je do podnošenja zahtjeva imao prijavljen boravak najmanje pet godina neprekidno na teritoriju Republike Hrvatske;
4. da poznaje hrvatski jezik i latinično pismo;
5. da se iz njegova ponašanja može zaključiti da poštuje pravni poredak i običaje u Republici Hrvatskoj i da prihvaća hrvatsku kulturu.

(2) Smatrat će se da je udovoljeno pretpostavci iz točke 2. stavka 1. ovoga članka, ako je zahtjev podnijela osoba koja je bez državljanstva ili koja će ga prema zakonu zemlje čiji je državljanin izgubiti samim prirođenjem.

(3) Ako strana država ne dopušta otpust ili za otpust postavlja pretpostavke kojima se ne može udovoljiti, dovoljna je izjava osobe koja je podnijela zahtjev da se pod pretpostavkom stjecanja hrvatskog državljanstva odriče stranog državljanstva.“

Članak 8a.

“(1) Strancu koji je podnio zahtjev za primitak u hrvatsko državljanstvo, a u trenutku podnošenja zahtjeva nema otpust iz stranog državljanstva ili nema dokaz da će otpust dobiti ako bude primljen u hrvatsko državljanstvo, može se izdati zajamčenje primitka u hrvatsko državljanstvo ako udovoljava ostalim pretpostavkama iz članka 8., stavka 1., ovoga zakona.

(2) Zajamčenje se izdaje s rokom važenja od dvije godine.“

C. Zakon o kretanju i boravku stranaca

61. Mjerodavna odredba Zakona o kretanju i boravku stranaca („Narodne novine“, br. 53/1991) koji se primjenjivao u mjerodavno vrijeme propisivala je:

Članak 29.

„(1) Trajno nastanjenje može se odobriti strancu koji je najmanje jednu godinu u braku s hrvatskim državljaninom ili sa strancem kojem je odobreno trajno nastanjenje u Republici Hrvatskoj ili koji je tri godine neprekidno u radnom odnosu.

(2) Iznimno, trajno nastanjenje može se odobriti i drugim strancima zbog posebnih osobnih razloga ili poslovnih razloga za koje postoji i gospodarski interes Republike Hrvatske ili ako za to postoje drugi važni interesi Republike Hrvatske.“

Članak 79.

„(1) Status trajno nastanjenog stranca priznat će se, pod uvjetima reciprociteta, osobama koje su premda dosadašnjim propisima smatrale jugoslavenskim državljanima ako danom stupanja na snagu ovog zakona imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj.

(2) Jugoslavenski državljanin koji ne stekne status trajno nastanjenog stranca u smislu odredbe stavka 1. ovoga članka, smatrat će se strancem na produženom boravku.

(3) Stranci koji su po dosadašnjim propisima stekli status stalno nastanjenih stranaca, stranaca na privremenom boravku, te status izbjeglice, danom stupanja na snagu ovog zakona zadržavaju dosadašnji status sukladno odredbama ovog zakona.“

D. Zakon o strancima

62. Mjerodavne odredbe Zakona o strancima („Narodne novine“, br. 130/2011 i 74/2013) propisuju:

Članak 44.

„Stranac može boraviti u Republici Hrvatskoj na kratkotrajnom boravku, privremenom ili stalnom boravku.“

Članak 47.

„(1) Privremeni boravak odobrava se strancu koji namjerava boraviti ili boravi u Republici Hrvatskoj u svrhu:

...

4. humanitarnog razloga; ...“

Članak 52.

„(1) Odobrenje za privremeni boravak izdaje se na rok važenja do godine dana.

(2) Rok važenja putne isprave [stranca] mora biti najmanje 3 mjeseca duži od roka na koji se izdaje odobrenje za privremeni boravak.

(3) Strancu koji nema valjanu stranu putnu ispravu, a zahtjev za privremeni boravak podnese u Republici Hrvatskoj, izdaje se rješenje o odobrenju privremenog boravka.

(4) Stranac iz stavka 3. ovoga članka zahtjevu za produženje privremenog boravka dužan je priložiti stranu putnu ispravu.“

Članak 53.

„(1) Zahtjev za produženje odobrenja privremenog boravka podnosi se najkasnije 60 dana prije isteka roka važećeg odobrenja za privremeni boravak ...

(2) Stranac koji je podnio zahtjev za produženje odobrenja privremenog boravka prije isteka roka važećeg privremenog boravka može ostati u Republici Hrvatskoj do pravomoćnosti odluke o zahtjevu.“

Članak 54.

„Strancu će se odobriti privremeni boravak ako:

1. dokaže svrhu privremenog boravka,
2. ima valjanu putnu ispravu,
3. ima sredstva za uzdržavanje,
4. ima zdravstveno osiguranje,

5. nema zabranu ulaska i boravka u Republici Hrvatskoj,
6. ne predstavlja opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost ili javno zdravlje.“

Članak 65.

„(1) Privremeni boravak iz humanitarnih razloga odobrit će se strancu u sljedećim slučajevima:

...

5. iz ozbiljnih opravdanih razloga humanitarne prirode.

(2) Stranac iz stavka 1. ovoga članka ne mora ispunjavati uvjete iz članka 54. stavka 1. točke 3. i 4. ovoga Zakona.

(3) Prije izdavanja odobrenja za privremeni boravak iz stavka 1. točke 5. ovoga članka policijska uprava, odnosno policijska postaja dužna je zatražiti suglasnost Ministarstva [vanjskih poslova].“

Članak 73.

„(3) Bez [posebne] dozvole za rad ... [stranci] mogu raditi u Republici Hrvatskoj ako [su regulirali svoj status] iz sljedećih razloga:

...

4. privremeni boravak iz humanitarnih razloga, ...“

Članak 92.

„(1) Stalni boravak može se odobriti strancu koji do dana podnošenja zahtjeva u Republici Hrvatskoj ima neprekidno pet godina zakoniti boravak, što uključuje [razdoblje] privremenog boravka ...

...

(3) U trenutku odlučivanja o zahtjevu za odobrenje stalnog boravka stranac mora imati odobren privremeni boravak u Republici Hrvatskoj.“

Članak 93.

„...“

(4) Osobe bez državljanstva ... ne moraju ispunjavati uvjet iz članka 96. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona.“

Članak 96.

„(1) Stalni boravak odobrit će se strancu koji, uz uvjete iz članka 92. ovoga Zakon, [ispunjava sljedeće uvjete]:

1. ima valjanu stranu putnu ispravu,
2. ima sredstva za uzdržavanje,
3. ima zdravstveno osiguranje,
4. poznaje hrvatski jezik i latinično pismo te hrvatsku kulturu i društveno uređenje,
5. ne predstavlja opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost ili javno zdravlje.“

E. Zakon o općem upravnom postupku

63. Zakon o općem upravnom postupku („Narodne novine“, br. 53/1991 i 103/1996), koji se primjenjivao u mjerodavno vrijeme, u svojim mjerodavnim dijelovima propisivao je:

Članak 136.

„(1) Službena osoba koja vodi postupak može u toku cijelog postupka upotpunjavati činjenično stanje i izvoditi dokaze i o onim činjenicama koje ranijem u postupku nisu bile iznesene ili još nisu utvrđene.

(2) Službena osoba koja vodi postupak naredit će po službenoj dužnosti dokazni postupak ako nađe da je to potrebno radi razjašnjenja stvari.“

Članak 137.

„(1) Činjenično stanje na kojem temelji svoj zahtjev stranka je dužna iznijeti točno, istinito i određeno.

(2) Ako se ne radi o činjenicama koje su općepoznate, stranka je dužna za svoje navode ponuditi dokaze i po mogućnosti ih podnijeti. Ako sama stranka tako ne postupi, službena osoba koja vodi postupak pozvat će je da to učini. Od stranke se neće tražiti da pribavi i podnese dokaze koje brže i lakše može pribaviti tijelo koje vodi postupak ...

(3) Ako stranka nije podnijela dokaze [koji su traženi], tijelo koje vodi postupak ne može odbaciti zahtjeve ... nego je dužan nastaviti postupak i, u skladu s pravilima postupka i prema materijalnom propisu, riješiti upravnu stvar.“

F. Mjerodavno zakonodavstvo SFRJ

64. Vlada je dostavila tekst relevantnih odredbi Zakona SFRJ o kretanju i boravku stranaca („Službeni list SFRJ“ br. 57/1980) prema kojem se strancu može odobriti jednogodišnji privremeni boravak od strane nadležnog tijela u jednoj od republika ili autonomnih pokrajina SFRJ u kojima je stranac imao prebivalište (članak 33.). Zakon je također priznavao status izbjeglica (članak 50.) i propisivao da djeca osoba kojima je priznat status izbjeglica uživaju ista prava kao i njihovi roditelji. Međutim, nakon navršenih osamnaest godina djeca izbjeglica smatrala su se strancima s privremenim boravkom u SFRJ (članak 52.).

III. MJERODAVNO MEĐUNARODNO PRAVO

65. Mjerodavne odredbe Konvencije u vezi sa statusom osoba bez državljanstva (Ujedinjeni narodi, Serije Ugovora, sv. 360, str. 117.), 26. travnja 1954. (kojoj je Hrvatska pristupila 12. listopada 1992. sukcesijom), propisuju kako slijedi:

Članak 1. – Definicija izraza „osoba bez državljanstva“

„1. U smislu ove Konvencije, izraz „osoba bez državljanstva“ označava osobu koju nijedna država ne smatra svojim državljaninom u skladu s odredbama svoga zakona.“

Članak 6. – Izraz „u istim okolnostima“

U smislu ove Konvencije, izraz „u istim okolnostima“ podrazumijeva da bilo koji zahtjev (uključujući i zahtjeve u pogledu dužine i uvjeta boravka) koji bi neki pojedinac, kada ne bi bio osoba bez državljanstva, morao ispuniti kako bi koristio pravo o kojem je riječ, mora biti ispunjen, izuzevši zahtjeve koje osoba bez državljanstva po prirodi stvari ne može ispuniti.“

Članak 12. – Osobni status

„1. Osobni status osoba bez državljanstva bit će određen zakonom zemlje u kojoj ta osoba stalno boravi ili, ako takva osoba nema stalno boravište, zakonom zemlje u kojoj privremeno boravi.“

Članak 25. – Administrativna pomoć

„1. U situaciji kada bi korištenje nekog prava od strane osobe bez državljanstva iziskivalo pomoć vlasti neke strane zemlje koju ta osoba ne može dobiti, država potpisnica na čijem teritoriju ta osoba boravi pobrinut će se da joj takvu pomoć pruže njezine vlasti.“

Članak 32. – Naturalizacija

„Države potpisnice će što je moguće više olakšati asimilaciju i naturalizaciju osoba bez državljanstva. Osobito će uložiti sve napore kako bi se ubrzao postupak naturalizacije i koliko god je moguće smanjile naknade i troškovi vezani za taj postupak.“

IV. DRUGI RELEVANTNI MATERIJALI**A. Zakon o albanskom državljanstvu od 16. prosinca 1946.**

66. Zakon o državljanstvu Narodne Republike Albanije od 16. prosinca 1946., čemu je uslijedio ukaz iz 1954. godine (vidjeti stavak 70. u nastavku) i 1961. godine, koji je ostao na snazi do demokratskih promjena u Albaniji i donošenja daljnjih odredaba o državljanstvu u 1992. godine te novog zakona o tom pitanju u 1998. godini (vidjeti stavak 71. u nastavku), koji je u svojem članku 3. propisivao da se albansko državljanstvo može dobiti temeljem podrijetla, rođenja u Albaniji, naturalizacije i sukladno važećim međunarodnim ugovorima.

67. Članak 4. navodi da djeca dobivaju albansko državljanstvo temeljem podrijetla ako: su roditelji bili albanski državljani; jedan od roditelja bio je albanski državljani i dijete je rođeno u sklopu pravno valjanog braka sklopljenog pred nadležnim albanskim tijelima; jedan od roditelja bio je albanski državljani i živio je zajedno s djetetom u Albaniji stalno ili se preselio u Albaniju zajedno s djetetom prije nego što je dijete navršilo

osamnaest godina; ili ako se dijete trajno preselilo u Albaniju ili pohađalo studije. Državljanstvo se može dobiti i ako je jedan od roditelja bio albanski državljanin, ali je dijete rođeno i živjelo s roditeljima u inozemstvu, ako je roditelj koji je imao državljanstvo Albanije prijavio dijete kao albanskog državljanina u Albaniji u roku od pet godina od rođenja. Ako se dijete, na temelju zakona zemlje u kojoj je rođen, smatralo albanskim državljaninom, prijava albanskim tijelima nije bila nužan uvjet za dobivanje albanskog državljanstva. Odredbe ovog članka primjenjivale su se i u slučajevima kada su djeca bila rođena sa stranim državljanstvom, a kasnije je dokazano da su imala albanskog oca.

68. Članak 13. propisivao je:

A. Odsutnost

„Dražvljanin koji stalno boravi izvan Albanije gubi albansko državljanstvo ako u roku od petnaest godina od dana kada navrší osamnaest godina nije ispunio nikakvu javnu dužnost prema Narodnoj Republici Albaniji, te se u posljednjih pet godina nije pojavio u albanskom predstavništvu [dosl. predstavljanje] ili nije obavijestio Ministarstvo unutarnjih poslova o njegovoj situaciji.

Gubitak državljanstva zbog odsutnosti također se odnosi na djecu koja su rođena i stalno živjela izvan države, osim ako su ispunila uvjete iz prvog stavka ovog članka.

Ministarstvo unutarnjih poslova donosi odluke o gubitku državljanstva. Odluka se može osporiti u roku od dvije godine od dana objave u „Narodnim novinama“.

B. Albansko zakonodavstvo o državljanstvu u praksi

69. U okviru „Opservatorija Europske Unije za demokraciju o državljanstvu“ (EUDO-državljanstvo) istraživački projekt „Europeizacija državljanstva u državama sljednicama bivše Jugoslavije“, Gëzim Krasniqi je 2010. godine sastavio izvješće pod nazivom „Državljanstvo u emigracijskoj državi naciji: slučaj Albanije“, u kojem se bavio raznim pitanjima albanskog državljanstva i položajem pojedinaca koji emigrirali iz Albanije u druge zemlje, posebice u SFRJ.

70. U izvješću se objašnjava da je članak 13. Zakona o albanskom državljanstvu iz 1946. godine upotrijebljen kao sredstvo odmazde protiv neprijatelja režima (vidjeti stavak 69. gore). Osim toga, članak 14. previđao je mogućnost uklanjanja državljanstva za sve one za koje se smatralo da djeluju protivno albanskim nacionalnim interesima. Ukaz koji je imao široke diskrecijske ovlasti u rukama predsjednika prilikom rješavanja pitanja uklanjanja državljanstva donesen je 1954. godine.

71. U izvješću se također objašnjava da se prema postkomunističkom Zakonu o albanskom državljanstvu iz 1998. godine državljanstvo može steći rođenjem ako barem jedan roditelj ima albansko državljanstvo. Može se steći i naturalizacijom, što zahtijeva da su pojedinci koji podnose zahtjev živjeli u Albaniji u određenom vremenskom razdoblju. Međutim, postoji mogućnost

„olakšane naturalizacije“, koja se odnosi na pojedince koji su se odrekli svog albanskog državljanstva kako bi stekli državljanstvo druge zemlje. Za takve je pojedince dovoljno podnijeti zahtjev. Međutim, u praksi su se suočili s mnogim problemima u ponovnom stjecanju državljanstva.

72. Prema raspoloživim informacijama, u razdoblju između 1991. i 2007. godine, oko 3.184 osobe, uglavnom etnički Albanci iz bivše Jugoslavije, stekle su albansko državljanstvo. Unatoč tome, na političkoj razini, iako su etnički Albanci iz bivše Jugoslavije dobili različite oblike društvenih i kulturnih povlaštenih tretmana, nije bilo potpunog produljenja prava državljanstva.

73. Postupak za stjecanje albanskog državljanstva započinje podnošenjem zahtjeva nadležnoj policijskoj upravi koja ima dva mjeseca da proslijedi zahtjev Ministarstvu unutarnjih poslova. Potonje bi trebalo, u roku od šest mjeseci od datuma podnošenja zahtjeva, odlučiti hoće li ga proslijediti Uredu predsjednika Republike. Ured predsjednika trebao bi, u roku od tri mjeseca od primitka zahtjeva, odlučiti o zahtjevu za državljanstvo.

74. U izvješću se navodi da je, unatoč navedenim postupcima, provedba zakonodavstva i dalje problematična u Albaniji. To se osobito odnosi na način prijave novorođene djece u odgovarajuće urede za prijavu; činjenicu da građanski registar nije pravilno ažuriran, tako da su neki pojedinci koji su izgubili svoje državljanstvo i dalje prijavljeni kao albanski državljani; i nema transparentnosti relevantnih postupaka.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

75. Podnositelj zahtjeva prigovorio je nesigurnosti njegova statusa boravka u Hrvatskoj zbog činjenice da nije imao učinkovitu mogućnost reguliranja statusa boravka u Hrvatskoj. Pozvao se na članak 8. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna se vlast neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala kao i radi zaštite prava i sloboda drugih.“

A. Zahtjev Vlade da se izbriše zahtjev u skladu s člankom 37. stavkom 1. točkom (b) Konvencije

76. Vlada je u svojem podnesku od 21. rujna 2015. godine obavijestila Sud da je nakon dostavljanja predmeta od strane Suda podnositelj zahtjeva zatražio i da mu je 4. rujna 2015. godine odobren privremeni boravak iz humanitarnih razloga na još godinu dana (vidjeti stavak 55. gore). Smatrala je da je time riješen predmet podnositelja zahtjeva i pozvala Sud da izbriše zahtjev u skladu s člankom 37. stavkom 1. točkom (b) Konvencije.

77. Sud ponavlja da na temelju članka 37. Konvencije može u „... u bilo kojoj fazi postupka odlučiti izbrisati zahtjev sa svoje liste predmeta kada okolnosti upućuju na zaključak da ... je predmet riješen ...“. Da bi utvrdio primjenjuje li se ta odredba na ovaj predmet, Sud mora odgovoriti na dva pitanja: kao prvo, postoje li još uvijek okolnosti zbog kojih podnositelj zahtjeva izravno prigovara, te kao drugo, jesu li otklonjeni učinci moguće povrede Konvencije zbog tih okolnosti (vidjeti predmete *Sisojeva i drugi protiv Latvije* (brisanje zahtjeva) [VV], br. 60654/00, stavak 97., ESLJP 2007-I, i *H.P. protiv Danske* (odl.), br. 55607/09, stavak 66., 13. prosinca 2016.).

78. Sud primjećuje da se ovaj predmet odnosi na posebne okolnosti vezane uz reguliranje statusa stranaca koji borave u državi nakon raspada države prethodnice. U takvim je slučajevima Sud prihvatio da predmeti podnositelja zahtjeva koji su, nakon raspada državne prethodnice, dobili nedvosmislena jamstva od strane nadležnih tijela da će im se odobriti stalni boravak, koja su potom od njih tražila da se s dužnom pažnjom pridržavaju daljnjih dogovora koji se odnose na odobravanje tog statusa, trebaju biti izbrisani s popisa predmeta Suda temeljem članka 37. stavka 1. točke (b) Konvencije (vidjeti predmete *Shevanova protiv Latvije* (brisanje) [VV], br. 58822/00, stavak 46., 7. prosinca 2007.; *Kaftailova protiv Latvije* (brisanje) [VV], br. 59643/00, stavak 49., 7. prosinca 2007.; i gore citirani predmet *Sisojeva i drugi*, stavci 98.-99.; vidjeti također, vezano uz status žrtve, predmet *Kurić i drugi protiv Slovenije* [VV], br. 26828/06, stavak 266., ESLJP 2012 (izvadci); i nadalje usporediti predmet *Khan protiv Njemačke* [VV], br. 38030/12, stavak 33., 21. rujna 2016., u vezi s reguliranjem statusa tražitelja azila kojima isti nije odobren, u vezi s rizikom od protjerivanja).

79. U ovome predmetu podnositelj zahtjeva, koji živi u Hrvatskoj gotovo četrdeset godina, prigovorio je pred Sudom nesigurnosti njegova statusa boravka u Hrvatskoj zbog činjenice da nije mogao regulirati svoj status boravka. Također je prigovorio da, s obzirom na njegove osobne okolnosti i da je bez državljanstva, produljenje privremenog boravka iz humanitarnih razloga za godinu dana nije mu pružilo dovoljnu sigurnost da bi mu omogućio da vodi normalni život u Hrvatskoj.

80. Sud primjećuje da je nakon dostavljanja predmeta Vladi status privremenog boravka podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga, nakon

što mu je prvi bio odbijen iz razloga što nije dostavio valjanu putnu ispravu od tijela na Kosovu i što Ministarstvo nije dalo svoju suglasnost da se produlji njegova boravišna dozvola (vidjeti stavke 47-53. gore), dva puta produljen na godinu dana jer je Ministarstvo u međuvremenu dalo svoju suglasnost. Navedenim produljenjima statusa privremenog boravka iz humanitarnih razloga podnositelj zahtjeva je također bio dužan dostaviti valjanu putnu ispravu kako bi se regulira njegov daljnji boravak (vidjeti stavke 55-56. gore). Podnositelj zahtjeva je, međutim, smatrao da je to bio uvjet koji bi mu bilo nemoguće ispuniti jer je bio bez državljanstva i nije mogao dobiti valjanu putnu ispravu u vrijeme podnošenja zahtjeva (vidjeti stavke 52. i 54. gore).

81. Štoviše, iz gore navedenog slijedi da je status privremenog boravka iz humanitarnih razloga fakultet u nadležnosti Ministarstva koje, čini se, ima mogućnost uvijek dati ili odbiti svoju suglasnost da odobri produljenje boravka podnositelja zahtjeva u Hrvatskoj. U ovome je predmetu Ministarstvo 30. siječnja 2015. godine odbilo produljenje statusa privremenog boravka podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga. Time je prekinulo razdoblje statusa regularnog boravka podnositelja zahtjeva i stoga mu vratilo mogućnost da trajno regulira svoj status boravka kako je propisano člankom 92. Zakona o strancima (vidjeti stavak 60. gore). Takvu odluku Ministarstva potvrdio je i Ustavni sud u Zagrebu (vidjeti stavak 54. gore).

82. S obzirom na gore navedena razmatranja i imajući u vidu prirodu prigovora podnositelja zahtjeva, Sud utvrđuje da se učinci statusa privremenog boravka iz humanitarnih razloga ne mogu smatrati mjerom uklanjanja nesigurnosti statusa boravka podnositelja zahtjeva koji je predmet njegova prigovora. Niti se mogu učinci statusa boravka podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga usporediti s drugim gore navedenim predmetima u kojima je Sud smatrao da je predmet riješen u smislu članka 37. stavka 1. točke (b) Konvencije (vidjeti stavak 78. gore).

83. Sud stoga odbacuje zahtjev Vlade da izbriše zahtjev s njegova popisa predmeta na temelju članka 37. stavka 1. točke (b) Konvencije, te će u skladu s tim nastaviti s ispitivanjem dopuštenosti i osnovanosti predmeta.

A. Dopuštenost

1. Vremenska nadležnost Suda

84. Sud primjećuje da, iako stranke nisu postavile pitanje njegove vremenske nadležnosti, kako bi se uvjerio da ima vremensku nadležnost za ispitivanje svih okolnosti predmeta podnositelja zahtjeva (vidjeti predmet *Blečić protiv Hrvatske* [VV], br. 59532/00, stavak 67., ESLJP 2006-III), Sud mora uzeti u obzir da je Konvencija u odnosu na Hrvatsku stupila na snagu 5. studenoga 1997. godine, te da je prije toga datuma došlo do brojnih događaja vezanih uz status boravka podnositelja zahtjeva u Republici Hrvatskoj. Međutim, imajući u vidu argumente obaju stranaka u ovome

predmetu, Sud nalazi da se navodna nemogućnost podnositelja zahtjeva da regulira svoj status boravka u Hrvatskoj može smatrati kontinuiranom situacijom. U svakom slučaju, trenutačna situacija u kojoj se podnositelj zahtjeva našao ne može se procijeniti bez razumijevanja činjenica slučaja koji se dogodio prije ključnog datuma.

85. S tim u vezi, Sud ponavlja da može uzeti u obzir činjenice koje su se dogodile prije ratifikacije ukoliko se može smatrati da su iste dovele do kontinuirane situacije koja se proteže nakon tog datuma ili bi mogla biti relevantna za razumijevanje činjenica koje će se pojaviti nakon toga datuma (vidjeti gore citirani predmet *Kurić i drugi*, stavak 240., s daljnjim upućivanjima). Slijedom toga, s obzirom na svoju sudsku praksu, Sud nalazi da nije spriječen da uzme u obzir činjenice predmeta koji su se dogodile prije datuma kada je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku.

2. Neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

(a) Tvrdnje stranaka

86. Vlada je tvrdila da podnositelj zahtjeva nije propisno poduzeo relevantne korake za reguliranje njegova statusa boravka u Hrvatskoj. Posebice, bio je najprije dužan ispravno dobiti dozvolu za privremeni boravak kako bi podnio zahtjev za stalni boravak i u konačnici, ako je primjenjivo, za hrvatsko državljanstvo. Međutim, nakon što je prvo između 1993. i 1996. godine regulirao svoj privremeni boravak, nije uspio regulirati svoj status u narednom razdoblju. U 2014. godini također nije ispunio sve zahtjeve da bi mu se odobrilo produljenje privremenog boravka jer nije dostavio valjanu putnu ispravu. Vlada je također smatrala da je prigovor podnositelja zahtjeva bio preuranjen s obzirom da je imao priliku osporiti odluku Ministarstva kojom se odbija produljenje njegova statusa privremenog boravka od 30. siječnja 2015. godine pred Upravnim sudom Republike Hrvatske i Ustavnim sudom Republike Hrvatske.

87. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da propisno je pokušao regulirati svoj status u Hrvatskoj i da je podnio svoj zahtjev Sudu kada je 30. siječnja 2015. godine odlukom Ministarstva kojom se odbija produljenje njegova statusa privremenog boravka posljednja šansa za njegov regularni status boravka u Hrvatskoj iščezla. U svakom slučaju, prema njegovu mišljenju, status privremenog boravka iz humanitarnih razloga nije bio dovoljan sam po sebi, budući da je to bilo u potpunosti u diskrecijskoj ovlasti Ministarstva i ne bi mogao regulirati svoj status. Naglasio je da je sada u pedesetim godinama i da više ne može živjeti s nesigurnošću iz godine u godinu ne znajući hoće li se njegova boravišna dozvola produljiti. Takva nesigurnost spriječila ga je da pronađe stabilno zaposlenje i regulira svoje zdravstveno osiguranje. Podnositelj zahtjeva također se pozvao na podnesak UNHCR-a prema kojem je bilo vrlo teško regulirati status boravka u Hrvatskoj za nekoga tko nema valjanu biometrijsku putovnicu iz svoje zemlje podrijetla. Podnositelj

zahtjeva naglasio je da je opće zakonodavstvo koje se odnosi na prava stranaca bilo nedostatno u odnosu na pojedince u njegovoj situaciji i da je nemogućnost da regulira svoj status boravka bila srž problema u ovom predmetu.

(b) Ocjena suda

88. Sud smatra da bi se pitanja vezana uz iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava trebala spojiti sa osnovanošću, budući da su povezani sa biti prigovora podnositelja zahtjeva da nije imao učinkovitu mogućnost regulirati svoj status boravka u Hrvatskoj.

3. Zloupotreba prava na podnošenje pojedinačnog zahtjeva

(a) Tvrdnje stranaka

89. Vlada je tvrdila da je podnositelj zahtjeva zloupotrijebio svoje pravo na pojedinačni zahtjev podnošenjem pogrešnih argumenata u svojem prvotnoj zahtjevu Sudu. Prvi se odnosi na njegovu tvrdnju da je imao državljanstvo SFRJ prije 1989. godine, drugi da je imao prebivalište u tadašnjoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj, a treći da je izbrisan iz relevantnih registara prebivališta u Hrvatskoj. Posebice, podnositelj zahtjeva prvotno obrazložio svoj predmet na temelju sudske prakse Suda u predmetu *Kurić i drugi* (gore citiran) tvrdeći da je bio državljanin SFRJ. Međutim, dokumenti koje je dostavila Vlada, osobito zapisnik o ispitivanju podnositelja zahtjeva od strane policije 1989. godine (vidjeti stavak 13. gore), jasno su pokazivali da su to netočne informacije. Prema mišljenju Vlade, bilo je nevažno jesu li podnositelj zahtjeva i/ili njegov odvjetnik zavarali Sud po tom pitanju kao u svakom slučaju koji bi se trebao tretirati kao zloupotreba individualnog zahtjeva.

90. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da njegovo državljanstvo i status boravka u SFRJ nisu bili jasni. Istaknuo je da je rođen na Kosovu, da je dokument koji su izdala tijela na Kosovu ukazivao na to da su njegovi roditelji imali „kosovsko državljanstvo“ i da mu je bilo dopušteno živjeti i raditi u SFRJ i uživati sva druga prava njezinih državljana. Stoga je smatrao kako Vlada ne može tvrditi da je bio svjestan da je bio stranac s privremenim boravkom u SFRJ, pogotovo zato što je dvosmislenost njegova statusa bila u središtu spora u predmetu o kojem je riječ. U svakom slučaju, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, važna činjenica je bila da je nestao iz registra boravišta u Hrvatskoj u razdoblju od 1993. do 1995. godine, te da je problem „izbrisanih osoba“ u Hrvatskoj također bio problem koji je UNHCR istaknuo u svojem podnesku.

(b) Ocjena suda

91. Sud ponavlja da se zahtjev može odbaciti kao zloupotreba prava na pojedinačni zahtjev ako se, između ostalih razloga, svjesno temelji na

neistinitim činjenicama. U svakom slučaju, međutim, namjera podnositelja zahtjeva da obmani Sud uvijek se mora utvrditi s dovoljnom sigurnošću (vidjeti predmet *Gross protiv Švicarske* [VV], br. 67810/10, stavak 28., ESLJP 2014, s daljnjim upućivanjima).

92. Sud je također već utvrdio da stranke mogu iznijeti argumente i protuargumente u vezi s njihovim predmetima pred njim, a Sud ih može prihvatiti ili odbaciti, ali takvi sporni podnesci ne mogu se sami po sebi smatrati zlouporabom prava na pojedinačni zahtjev (vidjeti predmete *Udovičić protiv Hrvatske*, br. 27310/09, stavak 125., 24. travnja 2014., i *Harakchiev i Tolumov protiv Bugarske*, br. 15018/11 i 61199/12, stavak 185., ESLJP 2014 (izvadci)).

93. Sud primjećuje da se u različitim službenim dokumentima izdanim nakon raspada SFRJ državljanstvo podnositelja zahtjeva drukčije navodi. Na primjer, dokumenti Ministarstva iz 1993. i 1995. godine ukazuju da je podnositelj zahtjeva bio državljanin Albanije (vidjeti stavke 18-32. gore), dok dokument iz 2002. godine ukazuje da je bio državljanin SRJ (vidjeti stavak 35. gore). Nadalje, dokument iz 2003. godine ukazuje da je bio državljanin Srbije i Crne Gore (vidjeti stavak 39. gore) i noviji dokazi da je državljanin Kosova (vidjeti stavke 45-56. gore). Istodobno, nema sumnje da je podnositelj zahtjeva rođen i da je živio u SFRJ sve do raspada i da su njegovi roditelji bili smatrani državljanima Kosova (vidjeti stavak 57. gore). Sukladno tome, s obzirom na složenost pitanja koja se odnose na državljanstvo podnositelja zahtjeva, i s obzirom na objašnjenja koja je podnositelj zahtjeva dao glede razlog zašto je u početku smatran albanskim državljaninom (vidjeti stavke 37-38 i 57. gore), kao i na spornu prirodu stvari, Sud ne smatra da ga je podnositelj zahtjeva pokušao namjerno zavarati u pogledu njegova državljanstva.

94. Nadalje, Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva živio u Hrvatskoj u trenutku raspada SFRJ, te da je 1993. godine dobio jamstvo da će mu biti odobreno državljanstvo budući da je ispunio sve druge relevantne uvjete temeljem važećeg zakona (vidjeti stavak 25. gore), jedan od kojih je bio prijavljen boravak najmanje pet godina neprekidno u Hrvatskoj (vidjeti stavak 60. gore). Međutim, 1996. njegov drugi zahtjev za hrvatsko državljanstvo odbijen je zbog toga što u Hrvatskoj nije imao prijavljen boravak najmanje pet godina neprekidno (vidi stavak 31. gore). U takvim okolnostima, Sud smatra da se kod podnositelja zahtjeva mogla pojaviti opravdana sumnja u vezi s brisanjem njegova boravka iz relevantnih registara. Stoga se ne može smatrati da su argumenti vezani uz boravak podnositelja zahtjeva, koji ostaju predmet spora između stranaka, predstavljali zlouporabu individualnog zahtjeva.

95. S obzirom na prethodna razmatranja, Sud odbacuje Vladin prigovor.

4. Zaključak

96. Sud primjećuje da prigovor podnositelja zahtjeva nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Dalje primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

97. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je nezakonito izbrisan iz registra boravišta u Hrvatskoj negdje u razdoblju između 1993. i 1995. godine, što je stvorilo kontinuiranu situaciju i onemogućilo mu da regulira svoj status boravka. Dotično „brisanje“ odnosilo se na one osobe koje su imale prijavljeno prebivalište u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj, ali nisu stekle hrvatsko državljanstvo niti dobile stalni boravak u novoj hrvatskoj državi zbog činjenice da nisu ispunile jednu od potrebnih uvjeta (imati dovoljno financijskih sredstava; imati osigurani smještaj; imati zdravstveno osiguranje; dostaviti dokumente koji opravdavaju svrhu boravka; i imati valjanu putovnicu). Oni koji su bili podvrgnuti brisanju nikada nisu bili obaviješteni o tome, a brisanje je izvršeno automatski i bez prethodne obavijesti. Također nije bio obaviješten o brisanju i nije imao priliku da ga ospori pred nadležnim tijelima. Niti je bio u položaju predvidjeti mjeru koja je predmet prigovora kako bi predvidio njezine posljedice na njegov privatni ili obiteljski život ili oboje. U svakom slučaju, podnositelj zahtjeva naglasio je da nije postojala nikakva pravna osnova za primjenu mjere brisanja.

98. Podnositelj zahtjeva nadalje je tvrdio, pozivajući se na podnesak UNHCR-a, da mu je zbog brisanja uskraćeno hrvatsko državljanstvo i da je ostalo bez ikakvog pravnog statusa koji mu daje pravo boravka u Hrvatskoj. Štoviše, brisanje iz registra boravišta i nedostatak osobnih dokumenata doveli su do gubitka pristupa socijalnim i ekonomskim pravima, kao što su pravo na rad, pravo na zdravstveno osiguranje i mirovinska primanja. Da ga policija legitimira, mogao bi ići u pritvor u trajanju do osamnaest mjeseci, a možda bi bio i deportiran. Podnositelj zahtjeva također je naglasio da hrvatska tijela nisu poduzela nikakve radnje, zakonodavne ili upravne, kako bi regulirala situaciju „izbrisane osobe“ i jasno regulirala posljedice „brisanja“, uključujući status boravka onih koji su izbrisani.

99. Podnositelj zahtjeva također je naglasio da je prije neovisnosti Republike Hrvatske dvanaest godina zakonito boravio u toj državi i uživao široki raspon prava. Međutim, zbog „brisanja“ je doživio niz neželjenih posljedica kao što je nemogućnost dobivanja ili obnavljanja osobnih dokumenata, gubitak radnih mjesta, gubitak mogućnosti zapošljavanja,

gubitak zdravstvenog osiguranja i poteškoća pri reguliranju mirovinskih prava. Istodobno, Hrvatska nije donijela odredbe kojima se osobama u istoj situaciji kao i podnositelj zahtjeva dopušta da reguliraju svoj status boravka ako su odlučile da ne postanu hrvatski državljani ili to nisu učinile iako, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, takve odredbe ne bi narušile legitimne ciljeve kontroliranja boravka stranaca ili stvaranja obilja novih hrvatskih državljana, ili oboje. S tim u vezi, podnositelj zahtjeva također je naglasio kako je bio dugogodišnji migrant u Hrvatskoj. Tvrдио je da je nepostojanje zakonskog mehanizma koji bi omogućio osobama koje su izgubile svoj pravni status zbog hrvatske neovisnosti unatoč dugogodišnjem boravku u Hrvatskoj i produljenoj nemogućnosti dobivanja valjanih boravišnih dozvola bilo nerazmjerno i neopravdano.

(b) Vlada

100. Vlada je smatrala da je bilo važno napomenuti da podnositelj zahtjeva nije bio osoba bez državljanstva, već državljanin Albanije. Prema navodima Vlade, to je bilo vidljivo iz činjenice da je tijekom postupka u vezi s njegovim zahtjevom za hrvatsko državljanstvo tvrdio da je bio albanski državljanin. Štoviše, u nekoliko dokumenata koje su izdala tijela SFRJ na Kosovu (radna knjižica i potvrda o završetku osnovne škole) podnositelj zahtjeva smatrao se albanskim državljaninom. Nadalje, Vlada je istaknula da je, prema zakonu koji se primjenjivao 1954. godine (vidjeti stavke 66 i 70. gore), albansko državljanstvo podnositelja zahtjeva bilo stečeno rođenjem, budući da su njegovi roditelji bili albanski državljani. Vlada je također naglasila kako dostupne informacije pokazuju da podnositelj zahtjeva nikada nije bio državljanin SFRJ ili bilo koje od njezinih republika, već je imao status izbjeglice u SFRJ. U trenutku proglašenja neovisnosti Republike Hrvatske podnositelj zahtjeva zatekao se u toj državi kao stranac s privremenim boravkom odobrenim u SFRJ.

101. Vlada je također tvrdila da podnositelj zahtjeva nije imao prebivalište u tadašnjoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj ili SFRJ, već je imao samo privremeni boravak u SFRJ, a bio prijavljen na Kosovu. Prema tome, tijela na Kosovu izdala su mu boravišnu dozvolu i regulirala njegov status kod navedenih tijela. Jedini put kada je prebivalište bilo prijavljeno u tadašnjoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj bilo je u razdoblju od 4. siječnja do 30. lipnja 1988. godine. Sukladno tome, nije mogao biti izbrisan iz relevantnog registra kada je Hrvatska proglasila svoju neovisnost s obzirom da je njegov status boravka već istekao. Prema mišljenju Vlade, ovaj predmet stoga nije imao sličnosti s predmetom *Kurić i drugi* (gore citiran).

102. Vlada je nadalje objasnila da se, nakon proglašenja neovisnosti Hrvatske, podnositelj zahtjeva zatekao na svojem teritoriju kao stranac bez reguliranog statusa boravka. Stoga su 1993. godine relevantna hrvatska tijela uzela u obzir činjenicu da je on niz godina živio u bivšoj državi kao izbjeglica, te da je također neko vrijeme imao privremeni boravak u Hrvatskoj i da je

izrazio želju da živi u Hrvatskoj, te su podnositelju zahtjeva dala jamstvo da će imati pravo na hrvatsko državljanstvo ako dobije otpust iz albanskog državljanstva. Međutim, podnositelj zahtjeva ostao je pasivan i nikada nije poduzeo nikakve radnje usmjerene na odricanje od svojeg albanskog državljanstva ili na drugi način u skladu s relevantnim zahtjevima prema važećem Zakonu o hrvatskom državljanstvu. S tim u vezi Vlada je smatrala da nije bilo nerazumno očekivati od podnositelja zahtjeva da se odrekne albanskog državljanstva kako bi stekao hrvatsko državljanstvo, jer je takav zahtjev imao za cilj izbjegavanje dvojnog državljanstva. Štoviše, prema mišljenju Vlade, ne može se smatrati da je zahtijevanje od podnositelja zahtjeva da kontaktira albansko veleposlanstvo kako bi regulirao pitanje otpusta iz svojeg državljanstva bio težak administrativni zahtjev.

103. Vlada je također istaknula da je u razdoblju između 1992. i 1995. godine, nakon što nije uspio dobiti hrvatsko državljanstvo, podnositelj zahtjeva boravio u Hrvatskoj bez ikakve pravne osnove. Zbog toga je njegov drugi zahtjev za hrvatsko državljanstvo odbijen (vidjeti stavke 31-33. gore). U vrijeme podnošenja zahtjeva, podnositelj zahtjeva nije mogao regulirati svoj status jer redovito nije uspio dostaviti valjanu putnu ispravu Albanije ili objasniti zašto nije bilo moguće da to učini. Prema mišljenju Vlade, bilo je na podnositelju zahtjeva, a ne na hrvatskim tijelima, da se odrekne svojeg državljanstva ili da pokaže da je bez državljanstva ili da dobije valjanu putnu ispravu iz zemlje čiji je državljanin. Konačno, Vlada je naglasila da su hrvatska tijela, s obzirom na specifičnu situaciju podnositelja zahtjeva, redovito tolerirale njegov boravak u Hrvatskoj iako to nije uvijek bilo zakonito. Zapravo, ništa nije sprječavalo podnositelja zahtjeva da regulira svoj status boravka; trebao je samo dostaviti valjanu putnu ispravu ili navesti razlog zbog kojeg ju nije mogao dostaviti. To bi mu omogućilo zakoniti boravak, rad i osiguralo zdravstveno osiguranje u Hrvatskoj.

104. S obzirom na situaciju u Hrvatskoj općenito, Vlada je istaknula da u odnosu na broj osoba bez državljanstva na globalnoj razini nije bilo mnogo osoba bez državljanstva. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Hrvatskoj je živjelo 749 osoba bez državljanstva i 2.137 osoba s nepoznatim državljanstvom. Štoviše, „brisanje“ državljanstva bivše SFRJ s prijavljenim prebivalištem u Hrvatskoj bilo je nemoguće zbog zaštitnih mjera predviđenih člankom 79. Zakona o kretanju i boravku stranaca (vidjeti stavak 61. gore). U svakom slučaju, te su se osobe ispunjavale uvjete za dobivanje hrvatskog državljanstva na temelju članka 8. Zakona o državljanstvu Republike Hrvatske (vidjeti stavak 60. gore). Prema tome, u Hrvatskoj nikada nije postojao „postupak brisanja“ nakon proglašenja njezine neovisnosti.

(c) Miješanje treće strane

105. UNHCR je naglasio potrebu da se države bave pitanjima neposjedovanja državljanstva i da se suoče s općim fenomenom neposjedovanja državljanstva u skladu s postojećim međunarodnim

mehanizmima o tom pitanju. UNHCR je tvrdio da su, nakon raspada SFRJ, sve države sljednice koristile načelo kontinuiteta njihovog unutarnjeg državljanstva (unutar svake republike) prilikom stvaranja njihovih novih zakona o državljanstvu. Kao rezultat toga, državljanstvo republike postalo je središnji mehanizam da države u nastajanju odobre državljanstvo. Države sljednice SFRJ, uključujući i Hrvatsku, odlučile su se odobriti državljanstvo na temelju popisa imena u državnim registrima tih republika, što je imalo brojne posljedice. Posebice, iako je u načelu trebalo izbjeći nepostojanje državljanstva za sve državljane bivše SFRJ jer se pretpostavljalo da posjeduju državljanstvo najmanje jedne od bivših republika SFRJ, taj je pristup imao ozbiljne posljedice za tisuće ljudi. Prije svega, bilo je netočno pretpostaviti da su svi državljani bivši SFRJ imali i mogli dokazati državljanstvo republike u kojoj su boravili. Jedan od razloga za to je da neki od njih nisu bili prijavljeni kao građani u jednoj republici SFRJ u koju su se oni (ili njihovi roditelji) preselili. Iskustvo UNHCR-a u regiji pokazalo je da zbog razlika u prijavi državljanstva svake republike u svih šest republika od 1945. godine nije uvijek bilo moguće dobiti potvrdu o državljanstvu određene republike. One osobe koje nisu bile u stanju dokazati svoje državljanstvo republike ostali su bez državljanstva jer nisu mogli steći državljanstvo niti jedne od država sljednica SFRJ.

106. UNHCR je nadalje objasnio da je nakon raspada SFRJ nepostojanje državljanstva uglavnom utjecalo na dvije skupine osoba u Hrvatskoj. Prvoj skupini pripadali su oni koji su imali federativno državljanstvo i preselili se boraviti u Hrvatskoj iz druge republike prije raspada SFRJ (uglavnom ne-etnički Hrvati). Druga skupina obuhvaćala je one koji su redovito boravili u bivšoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj, ali čiji boravak nikada nije bio prijavljen. Boravak potonje skupine osoba nije bio prijavljen osobito zbog nedostatka civilne prijave ili osobnih dokumenata koji su bili potrebni da se to učini. Postupci reguliranja statusa boravka, a zatim statusa državljanstva za ne-etničke Hrvate uvedeni su 1991. godine, ali su se pokazali nedjelotvornima zbog nedostatka odgovarajućih javnih informacija i pravnih savjeta o upravnim postupcima. To je nerazmjerno utjecalo na ranjive skupine, posebice manjinske skupine iz drugih republika. Zbog činjenice da nisu bile u stanju nositi izuzetno težak administrativni teret kao što su dokumentirani zahtjevi koji se odnose na dokaz o prošlom boravku i nisu bile u mogućnosti plaćati visoke pristojbe za prijavu, mnoge od tih manjina nisu uspjele regulirati svoj status boravka u Hrvatskoj. Stoga su mnoge bile izuzete iz stjecanja hrvatskog državljanstva ili državljanstva druge države sljednice SFRJ i ostale su bez državljanstva.

107. UNHCR je tvrdio da su osobe s prijavljenim prebivalištem u bivšoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj koje nisu stekle hrvatsko državljanstvo morale regulirati svoj status boravka u novoj državi Hrvatskoj kao stranci. Ukoliko nisu bili u mogućnosti ispuniti sve uvjete za dobivanje privremenog ili stalnog boravka u novoj državi Hrvatskoj, bili su izbrisani iz registra

prebivališta. Među njima su bile i osobe koje nisu stekle državljanstvo druge države sljednice SFRJ i koje su zbog toga bile bez državljanstva. Kao posljedica brisanja, nije im samo bio uskraćen pristup hrvatskom državljanstvu, već su i ostale bez ikakvog pravnog statusa koji bi im dodijelio pravo boravka u Hrvatskoj. U većini slučajeva dotične osobe nisu bile obaviještene o brisanju. Brisanje iz registra prebivališta i nedostatak osobnih dokumenata doveli su do gubitka pristupa socijalnim i ekonomskim pravima, kao što su pravo na rad, pravo na zdravstveno osiguranje i mirovinska primanja. Da ih je policija legitimirala, mogle su ići u pritvor u trajanju do osamnaest mjeseci s ciljem deportiranja u njihove zemlje podrijetla. Iskustvo UNHCR-a pokazalo je da čak i kada nije bilo moguće deportirati osobe bez državljanstva i kada su na kraju bile puštene iz pritvora, ostale su protupravno u Hrvatskoj.

108. UNHCR je nadalje objasnio, s obzirom na pravni status osoba bez državljanstva, uključujući i osobe bez državljanstva koje su bile izbrisane iz registara prebivališta u Hrvatskoj, da bi prema sadašnjem Zakonu o strancima osobe bez državljanstva mogle podnijeti zahtjev za privremeni boravak iz humanitarnih razloga. Međutim, UNHCR je naglasio da je obnova dozvola za privremeni boravak iz humanitarnih razloga bila sve samo ne jednostavna za osobe bez državljanstva, uključujući i osobe bez državljanstva koje su izbrisane iz registara prebivališta, jer je zahtijevala valjanu nacionalnu biometrijsku putovnicu sadašnje zemlje državljanstva. Osobe bez državljanstva, međutim, nisu mogle ispuniti taj zahtjev. Štoviše, hrvatsko zakonodavstvo nije u potpunosti uzelo u obzir posebnu situaciju takvih osoba, osobito njihove ranjivosti i njihove bliske veze s tom zemljom tijekom njihova dugotrajnog boravišta. UNHCR je također tvrdio kako je nakon brisanja brojnim osobama bez državljanstva uskraćeno hrvatsko državljanstvo te su nastavile osjećati nesigurnost i pravnu neizvjesnost do današnjeg dana. Vlada Republike Hrvatske od 1991. godine nije poduzela mjere za reguliranje pravnog statusa niti pružila druga pravna sredstva osobama kojih se to tiče.

2. *Ocjena Suda*

(a) **Uvodne napomene**

109. Sud na početku primjećuje da se predmet o kojem je riječ odnosi na složenu i vrlo specifičnu činjeničnu i pravnu situaciju u vezi s reguliranjem statusa stranaca koji borave u Hrvatskoj nakon raspada bivše SFRJ. Posebice, podnositelj zahtjeva, čiji su roditelji došli u bivšu SFRJ kao političke izbjeglice iz Albanije 1960. godine, rođen je na Kosovu 1962. godine, koje je tada bilo autonomna pokrajina Srbije, ali je već u mladoj životnoj dobi došao živjeti u Novsku u Hrvatskoj. Tijekom postojanja bivše SFRJ, koja se sastojala od nekoliko republika, uključujući tada i Hrvatsku, status boravka podnositelja zahtjeva u Novskoj bio je reguliran priznavanjem učinaka

njegova prebivališta na Kosovu i statusa izbjeglice koji su lokalna tijela dodijelila njegovim roditeljima tamo. Međutim, nakon raspada bivše SFRJ, iako je u to vrijeme dvanaest godina živio u Novskoj i nastavio boraviti tamo, status boravka podnositelja zahtjeva prolazio je kroz mnoge faze i pravne režime, a trenutačno ga pokriva produljenje njegove dozvole za privremenu boravak iz humanitarnih razloga. S tim u vezi također treba napomenuti da su prisutnost podnositelja zahtjeva u Hrvatskoj, iako u određenim razdobljima bez ikakve pravne osnove, redovno tolerirala lokalna tijela.

110. Još jedna razlikovna značajka ovog predmeta jest činjenica da je, prema raspoloživim informacijama, podnositelj zahtjeva trenutačno bez državljanstva. Kako je već prije navedeno, rodni list koji su izdala tijela SFRJ na Kosovu 1987. godine navodio je da podnositelj zahtjeva nema državljanstvo (vidjeti stavak 24. gore), a isto slijedi i iz rodnog lista koji su izdala sadašnja tijela na Kosovu 2009. godine (vidjeti stavak 58. gore). Štoviše, nema razloga sumnjati u argumente podnositelja zahtjeva da su ga albanska tijela obavijestila da nije albanski državljanin (vidjeti stavke 37.-38., 57. i 66.-74. gore).

111. Sud je također uzeo u obzir podneske podnositelja zahtjeva i trećih strana - umješaka o navodnom problemu brisanja osoba iz registra prebivališta u Hrvatskoj nakon raspada bivše SFRJ; što je dovelo do povrede članka 8. u predmetu *Kurić i drugi protiv Slovenije* (gore citiran, stavci 360.-362.). Međutim, Sud ne smatra da se ovaj predmet odnosi na pitanje brisanja imena podnositelja zahtjeva iz registra prebivališta ili boravišta u Hrvatskoj nakon raspada bivše SFRJ.

112. S tim u vezi Sud primjećuje da dokazi koji su mu na raspolaganju pokazuju da u trenutku kada je Hrvatska proglasila svoju neovisnost od bivše SFRJ u lipnju 1991. godine i prekinula svoje veze s tim entitetom u listopadu 1991. godine, podnositelj zahtjeva nije imao ni državljanstvo SFRJ niti prijavljeno prebivalište ili boravište u Hrvatskoj. U stvari, dostupni zapisi policije iz Novske pokazuju da je podnositelju zahtjeva, kao useljeniku iz Albanije s reguliranim statusom boravka na Kosovu, odobrena dozvola za privremeni boravak u Novskoj u razdoblju od 4. siječnja do 30. lipnja 1988. godine do donošenja odluke o njegovu zahtjevu za stalni boravak u tadašnjoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj (vidjeti stavak 10. gore). U narednom razdoblju, nakon što nije uspio regulirati svoj status boravka u Hrvatskoj, podnositelj zahtjeva je 12. lipnja 1990. godine obavijestio policiju iz Novske o boravišnoj dozvoli koju si izdala relevantna tijela vlasti na Kosovu i koja je važila do 5. studenoga 1991. godine, na temelju koje je nastavio *de facto* boraviti u Novskoj (vidjeti stavak 15. gore).

113. Prema tome, iz gore navedenog jasno proizlazi da podnositelj zahtjeva nije mogao biti izbrisan iz registra prebivališta ili boravišta u Hrvatskoj 1991. godine, jer nakon 1988. godine nije boravio u Hrvatskoj na temelju bilo kakve odluke ili boravišne dozvole koju su izdala hrvatska tijela. Točno je da bi stanovito obmanjivanje u tom pogledu moglo proizići iz

odluka hrvatskih tijela iz 1993. godine da se podnositelju zahtjeva pruži jamstvo da ispunjava uvjete za hrvatsko državljanstvo, za koje je bio potreban reguliran boravak najmanje pet godina neprekidno u Hrvatskoj, a potom je 1995. godine njegov zahtjev za hrvatsko državljanstvo bio odbijen iz razloga što nije imao prijavljeno boravište u Hrvatskoj u neprekidnom razdoblju od pet godina (vidjeti stavke 25. i 31. gore). Međutim, čini se da odluka iz 1995. godine odgovara pravoj situaciji koja proizlazi iz relevantnih dokaza, dok je odluka iz 1993. godine bila utemeljena na pogrešnim činjenicama ili, iz Sudu nepoznatih razloga, pretpostavljala da je ispunjen petogodišnji uvjet. U svakom slučaju, potonja odluka nije mogla, sama po sebi, dovesti u pitanje činjenice koje proizlaze iz dokaza dostupnih Sudu.

114. Sud stoga ne smatra da se manjkavosti u zakonodavstvu i praksi koje navodi podnositelj zahtjeva i treća strana - umješač u vezi s brisanjem prebivališta ili boravišta stranaca koji borave u Hrvatskoj nakon raspada SFRJ odnose na predmet podnositelja zahtjeva. U skladu s tim, ponavljajući da u postupku koji se pokreće na temelju pojedinačnog zahtjeva nije pozvan pregledavati zakonodavstvo apstraktnim ocjenjivanjem, već se treba ograničiti na ispitivanje konkretnog predmeta koji je pred njim (vidjeti, među brojnim drugim izvorima prava, predmet *Travaš protiv Hrvatske*, br. 75581/13, stavak 83., 4. listopada 2016.), Sud se više neće baviti navodnim pitanjem brisanja iz registra prebivališta u Republici Hrvatskoj nakon raspada bivše SFRJ.

115. Štoviše, prema mišljenju Suda, predmet podnositelja zahtjeva trebao bi se razlikovati od predmeta koji se tiču „trajno nastanjenih useljenika“, budući da je taj izraz korišten u sudskoj praksi Suda, odnosno osoba kojima je već formalno odobreno pravo boravka u zemlji domaćinu i ako je utvrđeno da je naknadno povlačenje tog prava, s mogućnošću protjerivanja, predstavljalo miješanje u njegovo pravo na poštivanje privatnog i/ili obiteljskog života u smislu članka 8., koje se trebalo opravdati u skladu sa stavkom 2. članka 8. (vidjeti, na primjer, predmete *Üner protiv Nizozemske* [VV], br. 46410/99, ESLJP 2006-XII; *Maslov protiv Austrije* [VV], br. 1638/03, ESLJP 2008, i *Savasci protiv Njemačke* (odl.), br. 45971/08, 19. ožujka 2013.; vidjeti i predmet *Jeunesse protiv Nizozemske* [VV], br. 12738/10, stavak 104., 3. listopada 2014.).

116. Isto tako, situacija podnositelja zahtjeva, koji je već gotovo četrdeset godina boravio u Hrvatskoj bez da je ikada napustio svoje mjesto boravka u Novskoj, i koji se našao u prilično specifičnoj situaciji nakon raspada bivše SFRJ, što se dogodilo bilo izvan kontrole podnositelja zahtjeva ili po vlastitom izboru, također se ne može potpuno izjednačiti sa situacijom stranca koji traži ulazak u zemlju domaćina (vidjeti, među brojnim drugima, predmet *A.S. protiv Švicarske*, br. 39350/13, stavak 46., 30. lipnja 2015.).

117. Situacija podnositelja zahtjeva je prilično specifična situacija useljenika bez državljanstva koji prigovara da nesigurnost njegove situacije i nemogućnost reguliranja njegova statusa boravka u Hrvatskoj nakon gotovo

četrdeset godina njegova, ponekad regularnog i stalno toleriranog, boravka u Hrvatskoj negativno utječu na njegov privatni život temeljem članka 8. Konvencije. Ovaj se predmet stoga odnosi na pitanja poštivanja privatnog života podnositelja zahtjeva i imigracije *lato sensu*, koja se moraju shvatiti u kontekstu složenih okolnosti raspada bivše SFRJ.

118. U kontekstu prethodno navedenih informacija, Sud smatra primjerenim, imajući u vidu okolnosti predmeta podnositelja zahtjeva, ispitati njegov prigovor na temelju svoje sudske prakse vezane uz prigovore stranaca koji, bez obzira na dugogodišnje stvarno boravište u zemlji domaćinu, nisu mogli regulirati svoj status boravka i/ili je reguliranje njihova statusa boravka bilo neopravdano dugotrajno. U sudskoj praksi Suda utvrđeno je da su takvi predmeti, svaki od njih svakako u okviru svojih posebnih činjeničnih okolnosti, uključivali tvrdnju o neuspjehu tužene države da ispuni pozitivnu obvezu iz članka 8. Konvencije kako bi osigurala učinkovito uživanje privatnog i/ili obiteljskog života podnositelja zahtjeva (vidjeti gore citirani predmet *Kurić i drugi* stavci 357.-358.; gore citirani predmet *Jeunesse*, stavak 105.; predmet *B.A.C. protiv Grčke*, br. 11981/15, stavak 36., 13. listopada 2016.; i *Abuhmaid protiv Ukrajine*, br. 31183/13, stavci 116.-118., 12. siječnja 2017.). Relevantna načela koja se odnose na pozitivnu obvezu države u tom pogledu bit će sažeto navedena u nastavku.

(b) Opća načela

119. Na samom početku Sud ponavlja da članak 8. štiti, između ostalog, pravo na uspostavljanje i razvijanje odnosa s drugim ljudima i sa vanjskim svijetom, te da ponekad može obuhvatiti aspekte socijalnog identiteta pojedinca. Stoga, ukupnost socijalnih veza useljenika i zajednice u kojoj živi čine dio „privatnog života“ u smislu članka 8. (vidjeti, *mutatis mutandis*, predmet *Maslov protiv Austrije* [VV], br. 1638/03, stavak 63., ESLJP 2008, i gore citirani predmet *Abuhmaid*, stavak 102.).

120. Unatoč tome, prema sudskoj praksi Suda, Konvencija ne jamči strancu pravo ulaska ili boravka u određenoj državi te države ugovornice imaju pravo, sukladno međunarodnom pravu i uz preuzete ugovorne obveze, protjerati stranca osuđenog za kaznena djela, sukladno međunarodnom pravu i uz preuzete ugovorne obveze, uključujući Konvenciju, kontrolirati ulazak, boravak i protjerivanje stranaca (vidjeti, među brojnim drugim izvorima prava, predmet *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 15. studenoga 1996., stavak 73., *Izvjješća o presudama i odlukama* 1996-V; gore citirani predmet *Üner*, stavak 54.; gore citirani predmet *Slivenko*, stavak 115.; gore citirani predmet *Kurić i drugi*, stavak 355., i gore citirani predmet *Abuhmaid*, stavak 101.).

121. Štoviše, ni članak 8. niti bilo koja druga odredba Konvencije ne može se tumačiti na način da, kao takvo, jamči pravo na dodjelu određene vrste dozvole za boravak, pod uvjetom da rješenje koje su ponudila tijela omogućuje pojedincima da bez prepreka ostvare svoje pravo na poštivanje

privatnog i/ili obiteljskog života (vidjeti predmet *Aristimuño Mendizabal protiv Francuske*, br. 51431/99, stavak 66., 17. siječnja 2006., i gore citirani predmet *B.A.C protiv Grčke*, stavak 35.). Posebice, ako dozvola za boravak omogućuje nositelju boravak na teritoriju zemlje domaćina i da tamo slobodno ostvaruje pravo na poštivanje njegova privatnog i obiteljskog života, izdavanje takve dozvole je u načelu dovoljna mjera za ispunjavanje uvjeta iz članka 8. U takvim slučajevima, Sud nije ovlašten donositi odluku o tome treba li pojedincu založiti neki pravni status, a ne drugu, pri čemu je taj izbor samo za domaće vlasti (vidjeti predmet *Ramadan protiv Malte*, br. 76136/12, stavak 91., ESLJP 2016 (izvadci) i predmete koji su u njemu citirani).

122. Rekavši to, Sud ponavlja da mjere kojima se ograničava pravo boravka u nekoj zemlji mogu u određenim slučajevima podrazumijevati povredu članka 8. Konvencije ako dovedu do nerazmjernih posljedica za privatni ili obiteljski život dotičnih pojedinaca, ili oboje (vidjeti gore citirane predmete *Maslov*, stavak 100., i *Kurić i drugi*, stavak 355.). Štoviše, Sud je utvrdio da u nekim slučajevima, kao u ovome predmetu, članak 8. može uključivati pozitivnu obvezu osiguranja učinkovitog uživanja privatnog i/ili obiteljskog života podnositelja zahtjeva (vidjeti stavke 119.-120. gore). S tim u vezi, korisno je ponoviti da se granice između pozitivnih i negativnih obveza države iz članka 8. ne mogu precizno definirati. Primjenjiva načela su ipak slična. U oba se slučaja moramo uzeti u obzir pravedna ravnoteža koja se mora postići između općeg interesa i interesa pojedinca; a u oba konteksta država uživa određenu slobodu procjene (vidjeti, među brojnim drugim predmetima, predmet *Fernández Martínez protiv Španjolske* [VV], br. 56030/07, stavak 114., ESLJP 2014 (izvadci), i gore citirani predmet *B.A.C. protiv Grčke*, stavak 36.).

123. Pozitivna obveza iz članka 8. može se tumačiti kao nametanje obveze državama da pruže djelotvorna i dostupna sredstva za zaštitu prava na poštivanje privatnog i/ili obiteljskog života (vidjeti predmet *Roche protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 32555/96, stavak 162., ESLJP 2005-X, i gore citirani predmet *Abuhmaid*, stavak 118., s daljnjim upućivanjima; vidjeti i gore citirani predmet *Kurić i drugi*, stavak 358.). Članak 8. zahtijeva, između ostalog, domaće pravno sredstvo koje nadležnom nacionalnom tijelu omogućuje da se bavi suštinom odgovarajućeg prigovora temeljem Konvencije i da odobri odgovarajuće oslobođenje, iako države ugovornice uživaju određenu diskreciju u pogledu načina na koji ispunjavaju takvu obvezu (vidjeti gore citirani predmet *Abuhmaid*, stavak 118.).

124. Prema tome, s obzirom na prirodu podnositeljevog zahtjeva i činjenicu da je prvenstveno na domaćim tijelima da osiguraju ispunjavanje odgovarajuće obveze temeljem Konvencije, Sud smatra da je glavno pitanje koje treba ispitati u ovome predmetu jesu li, uzimajući u obzir sveukupne okolnosti, hrvatska tijela, sukladno članku 8., pružila djelotvoran i dostupan postupak ili kombinaciju postupaka koji bi omogućili podnositelju zahtjeva

da se odluči o pitanjima njegova daljnjeg boravka i statusa u Hrvatskoj, uz dužno poštivanje njegovih interesa privatnog života (vidjeti, *mutatis mutandis*, gore citirane predmete *Kurić i drugi*, stavci 357.-359.; *Jeunesse*, stavak 105., i *Abuhmaid*, stavak 119.).

(c) Primjena navedenih načela na ovaj predmet

125. Na samom početku Sud primjećuje kako nema sumnje da podnositelj zahtjeva ostvaruje privatni život u Hrvatskoj. Došao je u Novsku u dobi od sedamnaest godina i od tada živi tamo, to jest gotovo četrdeset godina (vidjeti stavak 7. gore). Radio je na različitim poslovima i ostvarivao društvene veze u lokalnoj zajednici u kojoj živi (vidjeti stavke 15., 17., 18., 21., 43. i 48. gore, i usporediti s gore citiranim predmetom *Abuhmaid*, stavak 103.). Trenutačno ima pedeset i pet godina i nema nikakvu vezu s bilo kojom drugom zemljom ili mjestom boravka i u međuvremenu je izgubio kontakt sa svim svojim srođnicima (vidjeti stavak 8. gore).

126. Istodobno, status boravka podnositelja zahtjeva u Hrvatskoj nesiguran je jer ovisi o jednogodišnjim produljenjima dozvole za boravak iz humanitarnih razloga, što ovisi o tome da dostavi valjanu putnu ispravu, uvjet koji podnositelj zahtjeva smatra nemogućim za ispuniti jer je bez državljanstva, ili o dobivanju diskrecijskog pristanka Ministarstva za njegov boravak, koji nije dosljedno davan (vidjeti stavke 49. i 55.-56. gore). Štoviše, iako mu je nominalno dostupna, mogućnost da podnositelj zahtjeva pronađe zaposlenje *de facto* je otežana bez reguliranja njegova statusa boravka. Stoga je nezaposlen i preživljava pomažući na poljoprivrednim gospodarstvima na području Novske (vidjeti stavke 43 i 48. gore), što nesumnjivo negativno utječe na mogućnost da dobije normalno zdravstveno osiguranje ili ostvari mirovinska prava (vidjeti stavak 99. gore). U takvim okolnostima, posebice s obzirom na podmaklu dob podnositelja zahtjeva i činjenicu da živi u Hrvatskoj gotovo četrdeset godina bez formalne ili *de facto* veze s bilo kojom drugom zemljom, Sud prihvaća da nesigurnost njegova statusa boravka ima negativne posljedice na njegov privatni život.

127. Sud nadalje primjećuje nekoliko važnih posebnih značajki ovog predmeta. Prvenstveno uzima u obzir gore spomenutu činjenicu da se položaj podnositelja zahtjeva ne može jednostavno smatrati usporedivim s položajem drugih potencijalnih useljenika koji žele regulirati svoj status boravka u Hrvatskoj (vidjeti stavak 116. gore). Podnositelj zahtjeva rođen je 1962. godine u bivšoj SFRJ kao dijete albanskog izbjegličkog para koji je zakonito boravio u toj zemlji. Kako je Hrvatska u to vrijeme bila dio SFRJ, podnositelj zahtjeva došao je živjeti u Novsku 1979. godine, gdje se nastanio i živio pod režimom privremenog boravka koji su mu omogućila tijela na Kosovu u vezi s njegovim statusom albanskog izbjeglice koji je bio priznat u cijeloj bivšoj SFRJ. Istodobno, prema rodnom listu izdanom 1987. godine, podnositelj zahtjeva nije imao državljanstvo (vidjeti stavak 24. gore). Iako podnositelj zahtjeva nikad nije mijenjao svoje mjesto boravka ili bilo kakvu drugu

značajku svojeg osobnog statusa, njegov već složeni status boravka postao je još zamršenijim raspadom bivše SFRJ, složenim i ometanim procesom sukcesije i ratom koji je uslijedio. U takvim se okolnostima podnositelj zahtjeva, unatoč tome što je živio u Hrvatskoj gotovo četrdeset godina, našao se u naprijed navedenoj neizvjesnosti svojeg statusa boravka (vidjeti stavak 126. gore). U tom smislu, iako podnositelj zahtjeva nije bio podvrgnut postupku brisanja njegova statusa boravka (vidjeti stavak 114. gore), predmet podnositelja zahtjeva ima neke sličnosti s slučajevima podnositelja zahtjeva u predmetu *Kurić i drugi* (gore citiran, stavci 357.-359.) koji su se, nakon sukcesije republika bivše SFRJ, našli u situaciji u kojoj nisu mogli regulirati svoj status boravka.

128. Druga važna značajka ovog predmeta jest činjenica da je, kao što je već gore spomenuto, podnositelj zahtjeva sada bez državljanstva (vidjeti stavke 24. i 110. gore). Daljnja važna značajka predmeta jest činjenica da su roditelji podnositelja zahtjeva umrli i da je tijekom godina izgubio kontakt sa svojim sestrama (vidjeti stavak 8. gore). Nema druge obitelji ili srodnika u drugoj zemlji s kojima održava kontakt, niti je tijekom domaćeg postupka ikada ustanovljeno da je podnositelj zahtjeva imao bilo kakvu vezu s Albanijom ili bilo kojom drugom zemljom. Zapravo, podnositelj zahtjeva samo 1992. godine spominje brata koji je živio u Albaniji, ali nije znao gdje je taj brat živio (vidjeti stavak 21. gore). Nakon toga podnositelj zahtjeva nikada nije spomenuo tog brata i informacije koje je policija dobila tijekom domaćeg postupka nisu utvrdile da je podnositelj zahtjeva održavao ikakve veze sa svojim bratom ili bilo kim drugim u drugoj zemlji.

129. Sud u konačnici smatra važnim napomenuti u tom kontekstu da je važna značajka predmeta podnositelja zahtjeva i činjenica da su hrvatska tijela niz godina tolerirala njegov status boravka u Hrvatskoj, iako nije uvijek bio reguliran. Posebice, nakon raspada SFRJ i rata koji je uslijedio, podnositelj zahtjeva bio je regrutiran u obveznu civilnu službu u Novskoj. Njegov status boravka nakon toga je reguliran samo u razdoblju od 1993. do 1997. godine (vidjeti stavak 27. gore) i u razdoblju od 2011. do 2014. godine (vidjeti stavak 45. gore), a potom ponovo od rujna 2015. godine do danas (vidjeti stavke 55.-56. gore). Istodobno, prošlo je skoro dvadeset i sedam godina otkako je Hrvatska proglasila neovisnost, a podnositelj zahtjeva oduvijek ima isto mjesto boravka. Štoviše, iako je bio kazneno gonjen zbog prekršaja koji se odnose na status stranaca (vidjeti stavak 48. gore), domaća tijela nikada nisu pokrenula nikakve postupke za udaljenje stranca koji nezakonito boravi na teritoriju Republike Hrvatske, kako je to predviđeno mjerodavnim domaćim pravom.

130. U tom kontekstu, Sud također primjećuje da, iako je protiv njega podnesena kaznena prijava zbog uzrokovanja prometne nesreće, nema dokaza niti indicije da je podnositelj zahtjeva evidentiran kao počinitelj kaznenog djela (vidjeti stavak 48. gore) niti je obavještajna agencija utvrdila da je podnositelj zahtjeva bio uključen u bilo kakvu sumnjivu aktivnost

(vidjeti stavke 23. i 28. gore). Jedino opažanje s tim u vezi zabilježeno u izvješću policije iz Novske iz 1995. godine, u kojem se navodi da se podnositelj zahtjeva družio s pojedincima sličnih karakteristika s tendencijom uključivanja u trgovanje robom sa sivog tržišta (vidjeti stavak 29. gore). Međutim, Sud primjećuje da ovo zapažanje nije ničime potkrijepljeno i da izvješće o kojem je riječ sadrži brojne proturječnosti. Primjerice, ono navodi da podnositelj zahtjeva nikada nije pokušao regulirati svoj status boravka u Hrvatskoj, što nije točno s obzirom na činjenicu da je neko vrijeme tijekom 1988. godine imao regulirani boravak u Hrvatskoj (vidjeti stavak 10. gore). Također ukazuje na to da je podnositelj zahtjeva nestao iz svojeg mjesta boravka za vrijeme rata u Hrvatskoj, što je u suprotnosti s dokazima da je podnositelj zahtjeva bio uključen u obveznu civilnu službu u tom razdoblju (vidjeti stavak 17. gore). Također nije jasno što je podrazumijevao navod da je podnositelj zahtjeva imao albansku putovnicu izdanu na Kosovu, jer mu lokalna tijela na Kosovu očigledno nisu mogla izdati albansku putovnicu i u svakom slučaju rodni list koji su navedena tijela izdala 1987. i 2009. godine ne ukazuju na to da je podnositelj zahtjeva imao albansko državljanstvo, što bi mu bio preduvjet da dobije albansku putovnicu. I na kraju, što je najvažnije, Sud primjećuje da sadržaj izvješća iz 1995. godine nikada nije spomenut ni u jednom od izvješća policije ili obavještajne agencije o osobnoj situaciji podnositelja zahtjeva.

131. Nadalje, imajući u vidu okolnosti koje se odnose na status boravka podnositelja zahtjeva u cjelini (vidjeti stavak 124. gore), Sud primjećuje nekoliko aspekata postupka koji se odnose na podnositeljev zahtjev za dozvolu za trajno nastanjenje u Hrvatskoj (vidjeti stavke 34.-44. gore). Pri provođenju te ocjene Sud smatra važnim napomenuti da se ne mogu prihvatiti Vladine tvrdnje koje se pozivaju na postupak koji se odnosi na podnositeljeve zahtjeve za hrvatsko državljanstvo. Kao što je objašnjeno u predmetu *Kurić i drugi* (gore citiran, stavak 357.), stranac koji zakonito boravi u nekoj zemlji može željeti nastaviti živjeti u toj zemlji bez da nužno stekne državljanstvo te zemlje. Doista, prigovor podnositelja zahtjeva ne odnosi se na nemogućnost stjecanja hrvatskog državljanstva, već na opću nemogućnost reguliranja njegova statusa boravka u Hrvatskoj. Sud stoga nije pozvan ispitati treba li podnositelju zahtjeva odobriti hrvatsko državljanstvo, već bi li, da je odlučio ne postati hrvatski državljanin ili propustio to učiniti, imao učinkovitu mogućnost reguliranja statusa boravka koji mu omogućuje da normalno vodi privatni život u Hrvatskoj (usporediti s gore citiranim predmetom *Kurić i drugi*, stavci 357.-359.).

132. Što se tiče postupka koji se odnosi na podnositeljev zahtjev za dozvolu trajnog nastanjenja u Hrvatskoj, Sud primjećuje da je taj zahtjev u suštini bio odbijen jer podnositelj zahtjeva nije imao tri godine neprekidnog rada u Hrvatskoj i Hrvatska nije imala osobit interes, kako je predviđeno na temelju članka 29. stavka 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca, da mu izda dozvolu za trajno nastanjenje (vidjeti stavke 39. i 41. gore).

133. Sud, međutim, primjećuje da radna knjižica podnositelja zahtjeva koja je bila dostupna u predmetnom postupku ukazuje na to da je bio zaposlen u razdoblju od srpnja 1986. do prosinca 1989. godine (vidjeti stavke 34. i 41. gore). To razdoblje zaposlenja bilo je prekinuto samo u razdoblju od petnaest dana (od 15. srpnja do 1. kolovoza 1987. godine). Iako to nije izričito napomenuto u odlukama domaćih vlasti, Sud smatra da ako je taj prekid podnositeljevog zaposlenja doveo domaće vlasti do zaključka da podnositelj nije imao neprekinuti rad u Hrvatskoj od tri godine, tada se takav zaključak, iako formalnopravno ispravan, ima smatrati pretjerano formalističkim te zaključkom koji ne odražava stvarnost podnositeljeve situacije, imajući u vidu podnositeljeve osobne okolnosti. Štoviše, napominje se da je podnositelj zahtjeva dobio jamstvo da će biti zaposlen kod istog poslodavca ako uspije regulirati svoj status boravka (vidjeti stavak 43. gore).

134. S tim u vezi Sud također primjećuje da domaća tijela, uključujući Ustavni sud Republike Hrvatske, nisu uzela u obzir nikakva razmatranja privatnog života koja se odnose na konkretnu situaciju podnositelja zahtjeva, iako su gore spomenute posebne značajke predmeta podnositelja zahtjeva bile dobro poznate (vidjeti stavke 124.-127. gore; i usporediti, suprotno tome, s gore citiranim predmetom *Abuhmaid*, stavak 122.). Štoviše, članak 29. stavak 2. Zakona o kretanju i boravku stranaca, koji su domaća tijela spomenula, omogućio im je da odobre trajno nastanjenje strancima „zbog posebnih osobnih razloga“ (vidjeti stavak 61. gore). Međutim, domaća su tijela utvrdila samo da ne postoji nikakav osobit interes Hrvatske da se podnositelju zahtjeva odobri trajno nastanjenje bez ikakve ocjene „posebnih osobnih razloga“ podnositelja zahtjeva, kako je propisano u navedenoj odredbi.

135. Imajući na umu gore navedene okolnosti predmeta podnositelja zahtjeva, Sud će se sada osvrnuti na sadašnji postupak putem kojeg podnositelj zahtjeva pokušava regulirati svoj status boravka u Hrvatskoj. Kao što je već gore razmotreno, to se odnosi na status boravka podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga koji se svake godine produljuje na zahtjev podnositelja zahtjeva i zbog kojeg bi, da dostigne razdoblje od pet godina neprekidnog boravka, podnositelj zahtjeva imao pravo podnijeti zahtjev za dozvolu za stalni boravak i time regulirao svoj status boravka (vidjeti stavak 62. gore; članak 92. Zakona o strancima). Gore je već napomenuto da, kako bi produljio boravka iz humanitarnih razloga, podnositelj zahtjeva treba imati valjanu putnu ispravu ili Ministarstvo, prema vlastitoj diskrecijskoj ovlasti, može dati suglasnost za produljenje boravka iz humanitarnih razloga čak i ako nema valjane putne isprave (vidjeti stavke 81-82. gore).

136. S obzirom na mogućnost podnositelja zahtjeva da dobije valjanu putnu ispravu za produljenje boravka iz humanitarnih razloga, Sud uzima u obzir podnesak treće strane - umješaća, prema kojemu to u praksi znači dostavljanje valjane nacionalne biometrijske putovnice sadašnje zemlje podrijetla, što je uvjet koji osobe bez državljanstva ne mogu ispuniti (vidjeti stavak 108. gore). Doista, Sud je gore već napomenuo da mogućnost

podnositelja zahtjeva da dobije albansko državljanstvo ne može biti shvaćena kao djelotvorna i realistična opcija (vidjeti stavak 110. gore).

137. Također valja napomenuti da, prema mjerodavnom domaćem pravu, osobe bez državljanstva ne moraju imati valjanu putnu ispravu prilikom podnošenja zahtjeva za dozvolu za stalni boravak u Hrvatskoj (vidjeti stavak 62. gore te članke 93. i 96. Zakona o strancima). Međutim, kako pokazuje predmet podnositelja zahtjeva, u praksi je to od ograničene važnosti jer, kako bi se mogla podnijeti zahtjev za stalni boravak, osoba bez državljanstva trebala bi imati neprekidni privremeni boravak u Hrvatskoj neprekidno pet godina, za koji je potrebna valjana putna isprava. Stoga, protivno načelima koja proizlaze iz Konvencije glede statusa osoba bez državljanstva (vidjeti stavak 65. gore), osobe bez državljanstva, kao što je podnositelj zahtjeva, moraju ispuniti zahtjeve koje temeljem njihova statusa ne mogu ispuniti.

138. Nadalje, Sud smatra zapanjujućim da su hrvatska tijela, unatoč tome što su svjesna da podnositelj zahtjeva nema ničije državljanstvo, kao što je vidljivo iz njegovih rodni listova koje su izdala tijela na Kosovu 1987. i 2009. godine, prilikom produljenja statusa boravka podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga inzistirala da je podnositelj zahtjeva bio državljanin Kosova (vidjeti stavke 53. i 55.-56. gore). Budući da ništa nije ukazivalo na to da je podnositelj zahtjeva ikada imao kosovsko državljanstvo, teško je razumjeti inzistiranje hrvatskih tijela na činjenici da podnositelj zahtjeva treba dobiti putnu ispravu od tijela na Kosovu (vidjeti stavak 53. gore). S tim u vezi također se napominje da, unatoč tome što je podnositelj zahtjeva bio bez državljanstva, što je bilo očigledno iz relevantnih dokumenata dostupnih hrvatskim tijelima, nikada nisu razmišljala o tome da poduzmu odgovarajuće mjere, kao što je pružanje administrativne pomoći kako bi se olakšao kontakt podnositelja zahtjeva s tijelima druge zemlje, kako bi se riješila situacija podnositelja zahtjeva, kako je predviđeno međunarodnim dokumentima u kojima je Hrvatska stranka (vidjeti stavak 65. gore; vidjeti i stavak 63. gore).

139. S obzirom na produljenje privremenog boravka podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga temeljem suglasnosti Ministarstva, Sud je već napomenuo da je takva suglasnost isključivo diskrecijsko pravo Ministarstva (vidjeti stavak 81. gore). Doista, bez navođenja ikakvih razloga, Ministarstvo je odbilo produljiti privremeni boravak podnositelja zahtjeva u srpnju 2014. godine (vidjeti stavak 49. gore), dok je, bez navođenja ikakvih razloga, Ministarstvo dalo suglasnost za produljenje privremenog boravka podnositelja zahtjeva u rujnu 2015. i listopadu 2016. godine (vidjeti stavke 55.-56. gore). Stoga je stvorena situacija u kojoj je razdoblje reguliranog boravka podnositelja zahtjeva između srpnja 2011. i kolovoza 2014. godine bilo prekinuto. Time se odgađa mogućnost podnošenja zahtjeva za dozvolu za stalni boravak za buduće razdoblje u kojem bi trebao imati pet godina neprekidnog boravka iz humanitarnih razloga, podložno diskrecijskoj ovlasti Ministarstva koja nije dosljedno primjenjivana i koja, čini se, ne uzima u

obzir posebne značajke predmeta podnositelja zahtjeva i njegovu situaciju i privatnom životu.

140. Sud također primjećuje da je podnositelj zahtjeva imao priliku pred Upravnim sudom u Zagrebu osporiti odluku Ministarstva iz 2014. godine kojom se odbija produljenje njegova privremenog boravka. Međutim, tom je sudu trebalo više od dvije godine da ispita prigovore podnositelja zahtjeva, da bi ih na kraju odbio podržavši odbijanje Ministarstva da produlji privremeni boravak podnositelja zahtjeva iz humanitarnih razloga. Stoga nije ocijenio konkretnu situaciju privatnog života podnositelja zahtjeva i okolnosti njegova boravka u Hrvatskoj iz perspektive članka 8. Konvencije (vidjeti stavak 54. gore). U svakom slučaju, iako je podnositelj zahtjeva osporio to rješenje pred Visokim upravnim sudom, valja napomenuti da je, čak i u slučaju pozitivnog rješenja, s obzirom na gore navedena razmatranja vezana uz način na koji je Ministarstvo izvršilo svoju diskrecijsku ovlast u predmetu podnositelja zahtjeva, neizvjesno bi li to imalo pravi učinak na mogućnost podnositelja zahtjeva da učinkovito regulira svoj status svog boravka u Hrvatskoj.

141. Uzimajući u obzir sve gore navedene postupke i okolnosti kumulativno, Sud ne smatra da je, u posebnim okolnostima predmeta podnositelja zahtjeva, tužena država ispunila svoju pozitivnu obvezu pružanja djelotvornog i dostupnog postupka ili kombinacije postupaka koji bi omogućili podnositelju zahtjeva da se odluči o pitanjima njegova daljnjeg boravka i statusa u Hrvatskoj, uz dužno poštivanje njegovih interesa privatnog života temeljem članka 8. Konvencije (usporediti s gore citiranim predmetom *Kurić i drugi*, stavak 359.; te suprotno tome s gore citiranim predmetom *Abuhmaid*, stavak 126.).

142. Sud stoga odbacuje Vladin prigovor koji je prethodno spojio s osnovanošću (vidjeti stavak 88. gore).

143. Presuđuje i da je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

II. NAVODNE POVREDE ČLANKA 14. U VEZI S ČLANKOM 8. KONVENCIJE I ČLANKOM 1. PROTOKOLA br. 12

144. Podnositelj zahtjeva prigovorio je povredi članka 14. u vezi s člankom 8. Konvencije i članka 1. Protokola br. 12. Tvrdio je da je način na koji je funkcionirao zakonodavni kontekst za reguliranje boravka u Hrvatskoj diskriminirao državljane bivše SFRJ u odnosu na sve ostale „prave strance“.

145. Vlada je osporila tu tvrdnju.

146. Sud primjećuje da je već gore utvrdio kako nema dokaza da je podnositelj zahtjeva ikada imao državljanstvo SFRJ (vidjeti stavak 15. gore). Prema tome, navodna diskriminacija protiv državljana bivše SFRJ u odnosu na sve ostale „prave strance“ ne odnosi se na predmet podnositelja zahtjeva.

147. Sud stoga nalazi da su prigovori podnositelja zahtjeva nedopušteni kao očigledno neosnovani u smislu članka 35. stavka 3. i moraju biti odbačeni u skladu s člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

148. Članak 41. Konvencije navodi:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Naknada štete

149. Podnositelj zahtjeva potraživao je 20.000,00 eura (EUR) na ime naknade nematerijalne štete.

150. Vlada je taj zahtjev smatrala pretjeranim, neosnovanim i nepotkrijepljenim.

151. Sud smatra da je podnositelj zahtjeva zasigurno pretrpio nematerijalnu štetu koja nije u dovoljnoj mjeri nadoknađena samim utvrđivanjem povrede. Odlučujući na pravičnoj osnovi, dosuđuje podnositelju zahtjeva iznos od 7.500 EUR na ime nematerijalne štete, uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdatci

152. Podnositelj zahtjeva također je potraživao 4.000,00 EUR za troškove i izdatke nastale tijekom postupka. Pozivajući se na sporazum o troškovima i izdacima od 24. lipnja 2016. godine, zatražio je od Suda da naloži isplatu dosuđenih troškova i izdataka izravno njegovu zastupniku.

153. Vlada je podnositeljev zahtjev smatrala neosnovanim i nepotkrijepljenim

154. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je iznos novca razuman. Sud u ovom predmetu, uzevši u obzir predmete u njegovu posjedu i prethodne kriterije, smatra razumnim dodijeliti iznos od 3.000,00 EUR koji pokriva troškove i izdatke postupka, koji treba uplatiti na bankovni račun zastupnika kojeg je naveo podnositelj zahtjeva.

C. Zatezna kamata

155. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Odlučuje* spojiti pitanje iscrpljenja domaćih pravnih sredstava s odlukom o osnovanosti, te ga odbacuje;
2. *Utvrđuje* da su prigovori o neizvjesnosti statusa boravka podnositelja zahtjeva u Republici Hrvatskoj u vezi s nemogućnošću reguliranja statusa boravka, prema članku 8. Konvencije, dopušteni, dok je ostatak zahtjeva nedopušten;
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije;
4. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane pravomoćna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune (HRK) po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja:
 - (i) 7.500,00 EUR (sedam tisuća pet stotina eura), na ime naknade nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti obračunati;
 - (ii) 3.000,00 EUR (tri tisuće eura), na ime naknade troškova i izdataka, uz sve poreze koji bi mogli biti obračunati podnositelju zahtjeva, koje treba uplatiti na bankovni račun zastupnika.
 - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda.
5. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravičnu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 26. travnja 2018. u skladu s člankom 77. stavicima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Abel Campos
Tajnik

Linos-Alexandre Sicilianos
Predsjednik

© 2016 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakciju istoga.